GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

EFRAIM WÄSTBERG.

SKISSER.

STOCKHOLM,
ULRIK FREDRIKSONS FÖRLAG.
PRIS 1: 25.

EFRAIM WÄSTBERG.

SKISSER.

STOCKHOLM,
ULRIK FREDRIKSONS FÖRLAG.

Stockholm, Ulrik Fredriksons Boktryckeri, 1890.

FÖRORD.

Utan anspråk.

Stockholm i december 1889.

Författaren.

Sjuksköterskan.

Intensiv lukt af karbolsyra uppfylde sjukrummet. Sköterskan, något medtagen af flera nätters vaka, gick fram till patienten, och bredde en filt öfver honom, så till fönstret och drog upp persiennen litet samt öppnade det.

Derute låg naturen leende i skönaste majljus, som lyste in i sköterskans matta ögon. Hon satte sig ned, lutade ut hufvudet och insög med förtjusning den vårvarma, friska luften, mättad af doft från gårdsplanens fina gräs.

Solen lyste på sköterskans bleka, formsköna ansigte. Hon var en helt ung qvinna, tjugufem år blott, och hade sedan ett och ett halft års tid varit anställd som sjuksköterska på stadens stora lazarett. Hur många hade icke hon tröstat och hugsvalat, och de, som måst göra den stora resan, hade i döden följts af hennes varma, deltagande, vänliga ögon.

Och huru stark hon hade blifvit. Hur hade icke detta lif härdat henne på samma gång det

gjort henne mera öm, mera deltagande, mera lidande. O!

Men ännu aldrig hade hon fält modet. Då hon gifvit sig till sjuksköterska, hade det skett emedan hon icke hoppades någon mer glädje af lifvet, och de första månaderna skötte hon sin tjenst med njutningsrik sjelftortyr.

Men med tiden hade hennes tjenst öfvergått till yrke, hon hade försonat sig med sysslan, den hade tröstat henne i många, många mörka, bittra stunder, hon ville aldrig lemna sin befattning, hon ville nedlägga sin lifsgerning i sjuksalarne — och huru stor var ej hennes belöning. Konvalescenters eller döendes ögon talade samma språk till henne: de strålade af tacksamhet.

De der blickarne gåfvo henne kraft att offra till och med lifvet för sin sak.

Men nu! Ack, allt hade förändrats.

Hennes nuvarande patient, en man om 30 år, yrade visserligen ännu, han hade yrat allt sedan han kom till lasarettet, men krisen, som försiggått denna natt, skulle medföra helsa. Mannen skulle nu om någon tid vara frisk och lika leende, rödkindad och glad som hon sett honom i forna dagar.

Och qvinnan, sjuklägrets engel, tänkte härpå. Och hon hade lutat hufvudet i händerna och börjat gråta.

Var det af öfveransträngning? Nej, tårarne hade en djupare orsak, de omtalade en hel historia, kanske icke så ovanlig, kanske ej heller så vanlig.

Ja, hon hade hållit modet uppe i det längsta, men nu kunde hon ej hämma tårarne längre; hon var ju icke mer än qvinna.

Hon mindes en tid då han, som nu låg derborta så blek och utan medvetande, hade varit hennes allt och hon hans. Det var ungefär ett par år sedan de varit förlofvade. Han var vice häradshöfding och egde utom sina kunskaper endast skulder.

Men hvad betydde det! Med fast mod och förtröstan skulle de nog samfäldt kunna upptaga kampen med lifvet. Med henne vid sin sida skulle han kunna möta lifvets stormar med lugn — ja, precist så hade han sagt — och deras bemödanden skulle belönas med framgång, de skulle blifva så lyckliga. De hade ju den vises sten: sann kärlek, bygd på oinskränkt förtroende, oinskränkt högaktning.

Huru outsägligt tröstlös och olycklig hade hon icke känt sig den dagen då de måst skiljas, skiljas för lifvet. Ack hon skulle nästan velat föredraga att skiljas från lifvet då. Hans hjerta, hans trogna hjerta hade förnekat sig, han ville icke *kämpa* fram sitt lif, han hade kommit på andra tankar, det vore bättre att vara rik. De skulle bli olyckliga, fattiga som de voro båda, det skulle aldrig bära sig.

Och deras förlofning hade brutits, sedan den der tingens fina, illusoriska slöja blifvit borttagen.

Men så småningom hade qvinligheten rest sig inom henne. Hon hade ju kränkts i en qvinnas ljufvaste och heligaste känslor.

»De skulle hvar på sitt håll söka lyckan!»

Välan! Låtom oss söka. Hvem vet hvar lyckans ros blommar för oss: vi hade tänkt den trifvas på samma torfva, lifvet har visat annorlunda.

Så hade hon tänkt och ur sorger och bekymmer gick hennes bön till honom som har kärlek för alla.

Och hon blef stark, hon blef fri. Och den dag, hon första gången inträdde i sjuksalen, var hon både hoppfullt och smärtsamt glad och tyckte sig börja ett nytt lif.

* * *

Hur lycklig hade hon icke varit denna tid hon fått vårda honom! Ack, fastän hon en gång blifvit försmådd, känslan inom henne hade dock så djupa rötter, att de endast med hennes lif skulle kunna ryckas upp. Hon skulle önskat vårda honom hela lifvet igenom, och ibland öfverraskade hon sig med den sjelfviska, grymma önskan att hans sjukdom skulle räcka längre.

Men krisen var öfverstånden. Hennes förre trolofvade skulle bli frisk, skulle återvända till helsa och verksamhet.

Hon kände med sig hur sjelfviskt det var att gråta för detta. Men det var henne omöjligt att hämma tårarne. Huru ensam och öfvergifven hon skulle blifva. Hon skulle aldrig mera ens få se honom.

I detta ögonblick hörde hon ett svagt buller ner på gårdsplanen. Hon såg ned och fick se två män bära emellan sig en bår upp till hufvudtrappan. På båren låg en karl med ombundet, nedblodadt ansigte.

Hennes tårar hämmades af sig sjelfva. Hon stängde hastigt fönstret, släppte ned persiennen och gick fram till den sjuke och tog bort filten. Han sof lugnt och djupt, sof till sig helsan.

Sjuksköterskan gick in i nästa rum. Hela hennes inre var i uppror.

Var det en fingervisning hon fått? Var det icke som hade man sagt henne: sköt ditt kall, du är på afvägar derifrån; hitintill har du fått gå; nu måste du stanna för din själs frids skull.

Och när hon gick till doms med sig sjelf, måste hon erkänna, att när hon sett den sjuke dernere, hade en känsla, starkare än den som förut hade makt med henne, bemäktigat sig hvarenda fiber i hennes kropp. Det var medlidandet som vaknat, medlidandet som gjorde henne och hennes likar till englar. Sorgen var bortblåst, i dess ställe hade kommit en ljuf, öfversvallande känsla af pligt.

— O, måtte han snart bli frisk — mumlade hon. Och när hon gick in till sin patient för att lägga ny iskompress på hans hufvud, mumlade hon åter: — Måtte du snart bli frisk och lycklig. — Hon genomgick ännu en gång hans framtid: han skulle bli frisk, bli glad, bli älskad och älska tillbaka. Men icke henne, nej, en annan.

Nej, det fans ingen tagg qvar. Hon var lugn ändå. Hon var ju nu trolofvad i alla fall, trolofvad med försakelsen och lidandet. Men utan martyrstaf! Nej! Det fans icke en partikel af hennes kropp som ej var genomträngd af medlidande för lidande menniskor.

* * *

Morgonrodanden kom.

— Fröken ser riktigt sjuk ut i dag, — sade doktorn, — hur är det?

— Åh tack, jag mår utmärkt, jag har icke varit så frisk och glad på länge som i dag.

— Men något är det i alla fall, edra förgråtna ögon tala ett annat språk. Jag är ju er vän, anförtro mig edra små sorger!

— Nåja, jag har verkligen gråtit. Men orsaken dertill låter icke förklara sig på några minuter. Om femtio år, herr doktor, då skall ni få veta hvarför jag gråtit i dag.

— Om femtio år ha vi båda släpat ut oss, var lugn för det. Nåja, det kan ju ingen hjelpa att ni icke vill ut med hemligheten. Emellertid, ni är den bästa af mina sjuksköterskor, den komplimangen kan jag ju få ge er. För er dö aldrig några patienter, såvida de icke komma hit med krossadt hufvud eller hjerta. God morgon!

Och doktorn fortsatte ronden för att på andra ställen med sitt beröm hålla modet uppe.

Var det läkarens ord som gjort den bleka sjuksköterskan så glad och trollat fram rosor på hennes kinder. Hennes blick strålade. Hon skulle kunnat taga hela verlden i famn. Hennes bana låg ljus och leende, hennes pligt var klarare uppfattad och hade fått ett genomgående drag af ljufhet, som hon förr ej märkt.

Kärlek.

Det hade i dag lyst tredje gången mellan den unga enkan och hennes nye tillbedjare och bröllopet skulle firas på aftonen. De skulle gifta sig så fort som möjligt, ty de älskade hvarandra högt. Det hade i dag dröjt en hel månad öfver sorgeåret, och alla konvenansens fordringar voro således uppfylda. Derför hade de valt tredje lysningsdagen till bröllopsdag.

Klockan sju på eftermiddagen var stadshusets i det lilla W. festivitetsvåning uppfyld af gäster som kommo och gingo, pratade och skrattade. I ena hörnet af stora salen hade bildats en liten grupp af herrar, klädda oklanderligt och med chapeauclaquen stödd mot ena låret.

— Man kan sannerligen ha skäl att bli förvånad, när man ser denna smärta, spänstiga, ungdomliga qvinna och vet att hon redan varit gift en gång och haft ett barn och nu står i begrepp att ånyo inträda i det äkta ståndet. Man kan knappast tro det, hon ser ju ut som en flicka; alla hennes rörelser så mjuka . . .

— Ja, och så koketterar hon med temligen korta kjolar, så illusionen blir mer tydlig. Hon är verkligen förtjusande.

— Skulle du vilja gifta dig med henne då?

— Jag? Nej visst icke. Jo, om jag möjligen skulle in på fängelset för vårdslöshet mot borgenärer, så skulle hennes penningar få rädda mig.

— Hvad har du emot henne då?

— Det vet jag icke, men jag lider af att se henne; se henne i ögonen, skall du få se; det är der som det der sitter som jag ej kan lida; jag vet ej hvad det är, men att det icke är något oskuldens *noli me tangere*, det har jag klart för mig. Jag skulle snarare vilja kalla det...

— Hvit klädning! Ah, hon är charmant!

— Charmant? Oförskämd tycker jag. Hon skulle ha svart den der *qvinnan.*

Hon skred fram till kullerstolarne förd af en gammal, hvithårig herre. Hon passerade genom mängden med sänkt blick och alldeles blek, men o, så vacker!

— Se hur gubben för fram sin lilla flicka!

— Tyst!

Vigseln var förrättad och hon mottog lyckönskningar. Blekheten hade försvunnit, hon kastade utmanande blickar omkring sig. Hennes bländande skuldror glänste i det blåhvita, elektriska ljuset, hennes mörka hår fick en anstrykning af blåsvart och hela den hvita, luftiga varelsen såg ut som en vacker månskensfantasi.

— Se henne in i ögonen nu, du som ej kan tåla henne. Du skall skåda något gudomligt!

— Gudomligt! Du pratar. Jag ser helt enkelt två lidelseglödande ögon som hos andra brudar, dock

med den skilnaden att hos andra är den starkaste lidelsen beslöjad och oskulden träder i förgrunden. Här finnes ingenting sådant. Här ligger den fina fonddekorationen i öppen dag.

— Men hvad har hon då gjort dig? Äro ni ovänner. Ni talades ju vid alldeles nyss, då du gratulerade henne.

— Gratulerade jag henne? Nej du, det är ett fördömdt misstag. Jag sade till henne att jag med en viss nyfikenhet väntade på den dag, då hon skulle lyckliggöra sin tredje man.

Herrarne gapskrattade i korus.

— Nå hvad sade hon?

— Hon gaf mig en blick, så hatfull hon kunde åstadkomma. Hon såg ut ungefär som om hon icke skulle haft något emot att mörda mig.

— Nå, men hvad är det då, ni har er emellan? Det måste ovilkorligen vara *något*. Se, nu tittar hon hit bort. Fy då, de der ögonen voro icke vackra, hör du, se på henne!

— Nåja, för att ni icke skola tro att min ovilja är ogrundad, så skall jag berätta er hvarför jag icke kan lida henne. Men kom, vi gå in i ett sidorum.

Och den lilla gruppen troppade in, sedan man tillsagt en vaktmästare om punsch.

— Ser ni, — började kapten S. när man satt sig, — jag var personlig vän till hennes förre make. Jag tror att ingen af er kände till honom något närmare. Han deltog ju icke mycket i verldens nöjen, han lefde blott för sin hustru och sitt barn och han var så lycklig, han någonsin hoppats bli, — sade han. — Han hade ju en öm, älskande hustru och ett förtjusande vackert barn att smeka.

Han dog af lungsot, sades det, men jag vet att det var af hjertlidande. Jag menar, han hade icke ärft lungsoten, utan han hade sörjt sig till den.

Jag kom just från mitt vinterqvarter och ämnade resa hem, då jag i sista ögonblicket fick ett bref, deri han bad mig komma och helsa på honom. Hans hustru och hans svärmor hade farit till ett bad och han och hans gosse ville så gerna ha litet främmande.

Jag hade tillbragt sex veckor hos honom. Denna tid skall jag alltid minnas, ty det var den angenämaste, jag någonsin upplefvat. Hvarje dag företogo vi ströftåg in på filosofiskt-moraliska områden, vi lefde i en tankeverld, en ljuf verld, der vi icke störtes af något.

Dessemellan lekte vi med gossen, som verkligen var ett älskligt barn med sina stora, mörkblå ögon, sin lilla rosiga mun och sitt vackra, lockiga hår.

Vi kommo en dag in på frågan om äktenskapet. Med en hos honom ovanlig värme förklarade han, att *en* qvinna vore skapad för *en* man, att det berodde på att träffa den rätta och att han i sitt val funnit henne. Han höjde sin maka till skyarne, kallade henne sitt lifs engel och sade, att om hon doge, skulle han aldrig kunna fästa sig vid någon annan. Blotta tanken på ett äktenskap med en annan qvinna uppfylde honom med fasa. Och han visste, — tillade han med ett älskligt leende, — att om han doge, skulle hon sörja honom så länge han lefde; hon skulle lefva endast för deras barn, det barn som han älskat så högt, och hon skulle ännu i sena ålderdomen älska och vörda hans minne med samma glöd som honom sjelf under lifvets sötebrödsdagar, ty hon vore ingen

vanlig qvinna, hon vore en engel och deras kärlek till hvarandra vore ej af alldaglig natur.

»Vi ha utmanat vår kärlek», sade han. »Hvarför tror du att jag icke följde med henne till Aachen? Jo, vi ville visa hvarandra, att vår kärlek icke är begränsad af tid och rum, att den är af gudomligt ursprung.»

Jag minnes så väl, huru glad och munter han var hela dagen sedan. På aftonen sutto vi på verandan och rökte våra cigarrer och talade om hvarjehanda till långt in på natten. Om en vecka skulle hans hustru komma hem, och han gladde sig, sade han, då han visste, att hvarje dag förde henne närmare honom. När vi skildes åt för att lägga oss, såg han så lycklig ut, att jag nästan kände mig afundsjuk på honom, som fångat lyckan och bundit henne med så starka band.

Dagen derpå kom han icke till frukosten. Då jag ätit, tänkte jag gå ned och titta till lille Edvard, så hette gossen, ty vi brukade efter frukosten vanligtvis gå ned och leka med honom; men jag beslöt att först göra en titt in till store Edvard.

Hans dörr var reglad. Han ville således vara ostörd. Jag gick tillbaka, men vände genast, då jag hörde mitt namn ropas. Der stod han i dörren. Jag har aldrig i mitt lif sett ett sådant uttryck i ett ansigte. Der låg något så hjelplöst, så tröstlöst och förkrossadt. Min stämma darrade af rörelse, då jag deltagande frågade honom, hvad som var orsaken till hans förändrade och förstörda utseende. Vore han sjuk, hade han fått gift?

Han hade stått stum under mina spörsmål. Vid ordet gift kom der en hemsk glans i hans ögon. Han

grep mig i armen, drog mig in i rummet och tryckte mig temligen omildt ned i en länstol. Derpå reglade han dörren: »Gift», sade han, »ja, du har rätt, jag har fått gift!»

»Men käre bror, du skall ju försvara henne inför mig», började han med feberaktig brådska, »de ljuga så förfärligt, hon är oskyldig, du skall ju försvara henne inför mig, du skall ju icke nedslå min tro på henne!»

»Men käre Edvard, hvad menar du?»

Han vecklade upp ett bref, som anländt aftonen förut och legat på hans bord, då han kom in till sig. Det var icke från Aachen, men från Kreuznach. Brefvet innehöll, att hans unga vackra fru, som nyligen anländt till Kreuznach, då lifvet i Aachen icke roade henne, derstädes väckt stort uppseende genom sina extravaganta, utmanande toiletter, och hennes namn nämdes tillsammans med en grefve Marnos på allt annat än behagligt sätt. Brefvet slutade ungefär så: »Jag vet att dessa rader skola förorsaka dig smärta, men icke desto mindre har jag ansett min pligt bjuda att underrätta dig, du som älskar och tror på din hustru *så*.»

»Ser du», hväste han fram, »jag vill ej tro ett ord af detta bref, men det gör ändå så rysligt ondt här», sade han och lade handen på hjertat. »Skulle hon gjort som brefvet säger, skulle hon ju vara sämre än en sköka — min hustru, min älskade Jenny, nej», han skrattade, »brefvet är falskt. Min vän B. har allt misstagit sig den gången, men det är nedrigt af honom att göra så här, att skrifva så till mig. Hvad skall jag nu göra, råd mig, hjelp mig. Har du intet

råd, du som ju också är min vän?» Han skrattade bittert.

»Jag har icke sofvit i natt». fortsatte han utan att låta mig börja. »Mitt hufvud värker. Jag vet icke hvad jag skall tro. Skulle jag ha misstagit mig så på min hustru? Hon, som älskar mig så högt.»

»Res till Kreuznach», rådde jag.

»Naturligtvis, jag skall resa dit i qväll, ja redan denna qväll. Vill du taga vara på min gosse under tiden. Jag skall ned och hemta min hustru. Jag skall säga upp bekantskapen med B., som på detta sätt lekt med mina känslor».

»Men hvarför far du ned och hvarför är du så orolig då du så tror på din hustru?»

Han blef mig svaret skyldig. Han lutade hufvudet i händerna och jag hörde honom snyfta.

* * *

På aftonen följdes vi åt ned till stationen. När tåget gaf signal, lutade han sig fram ur fönstret och hviskade i mitt öra: »Tror du, att min hustru gjort sig skyldig till det hon beskylles för?»

Jag ljög ett nej och våra händer skildes. Det var sista gången jag såg honom.

Morgonen derpå tog jag lille Edvard med mig och reste hem. Jag ville icke stanna qvar på det ställe, der jag haft så angenämt, ty nu var det som hade dödens hand farit fram der och på allting tryckt en sorgens stämpel. Ute susade vårvinden och solen log så vänligt och när jag reste, tycktes det mig, som om jag bevittnat en kär väns begrafning och öfvertagit till vård hans lille gosse.

En månad derefter fick jag bref från Edvard. Jag minnes ännu hvarje ord: »Ack, broder, beklaga mig. Brefvet var sant, tänk dig det! Tänk dig det! Och likväl klappar mitt hjerta lika varmt för Jenny fast allt är slut emellan oss. Jag lider, men jag hoppas att det snart skall vara slut.

Min gosse, min lille Edvard! Du måste skicka honom hit. Jag vill icke att du skall komma sjelf. Jag skall inackordera honom innan jag dör. Jag älskar hans mor, men gossen får hon icke ha i sin vård.

För att rädda henne vill jag icke begära skilsmessa. Farväl!»

Tre månader senare var Edvard död. Och i dag är det på dagen 13 månader sedan. Och derute firar nu hans fru bröllop, men icke med grefve Marno. Ser ni, mina herrar, det der tycker jag icke om.

Det rådde en stunds förstämning i sällskapet.

— Det var sant, — ropade kapten S., — vi måste ut och dansa. Man kanske har saknat oss!

Och herrarne gingo ut och dansade, men de glömde sig alla derhän, att ingen af dem bjöd upp bruden.

Elsa.

Hennes barndom hade förflutit under lekar och skämt och hon hade dansat igenom slynåren mycket fort; och nu var hon qvinna, en den mest förtjusande lilla qvinna.

Jag mins henne så väl. När jag någon gång efter dagens arbete och strid vill hvila tanken, låter jag den alltid dröja vid hennes älskliga bild, sådan den ännu ter sig för min inre syn, fastän det nu är många år sedan Elsa lefde.

Jag ser henne då med det blonda, uppstrukna håret och de mörkblå, djupa ögonen, som läto en ana en sådan ren och begåfvad ande. Jag ser hennes välbildade mun, och då hennes bild ler, de hvita, jemna tänderna.

Elsa var rik, hade godt hufvud och var väl bevandrad inom literaturens ooh konstens verld. Hon egde skönhet och talanger och hade fått på sin lott så mycket en menniska kan önska sig, både af fysiskt och psykiskt godt.

Och ändå — —

Nåja, historien är icke lång.

* * *

Jag såg henne första gången på en midsommartillställning hos brukspatron S. Hon stod då i fulla glansen af sin skönhet.

Hon dansade med lif och lust, vig som en ekorre, böjlig och mjuk som en vidja. Brukets folk hade rest en väldig majstång, och rundt omkring svängde paren lustigt och gladt. Men tittade man öfver hela mängden af dansande, drogs blicken till en bestämd punkt, äfven om man var främling på orten, och der stannade den fullkomligt tjusad.

Doktor G. stod vid bordet som var bygdt derinne vid majstången och lagade i ordning båten. Då och då såg han upp, såg bort till Elsa och log. Och hon smålog mot honom, och deras ögon strålade i sällsam glans.

Så när klockan blef 11, lemnade brukspatronen och hans gäster dansbanan och tågade par efter par upp till stora byggningen, i hvars trädgård supén var serverad.

Sista paret var doktorn och Elsa.

— Jag reser till min nya anställning nu om några dagar och jag vill ha ett bestämdt svar af er, ett svar på hvilket jag antingen kan bygga en framtid eller gå miste om en sådan.

— Jag råder visserligen sjelf öfver min hand, men ett svar, på hvilket så mycket beror, fordrar noggrann eftertanke, och jag kan i närvarande stund icke samla mina tankar. Jag vill ha anstånd tills — —

— I morgon!

— Nåja! — Hon skrattade litet nervöst. — Tills i morgon!

— Hör ni, jag undrar om någon har reda på hvad som i qväll passerat mellan oss?

— Hvad menar ni?

— Förstår ni mig icke?

— Nej, det gör jag verkligen icke? Ni har som ett bevis på den högaktning och vänskap ni säger er hysa för mig, erbjudit mig er hand, det är allt som skett och det kan hvem som helst få veta. Jag är icke fallen för hemligheter.

— Ni missförstår mig — jag tänkte för er egen skull.

Samtalet dog bort i en hviskning, ty man hade uppnått löfsalen, der supén väntade.

* * *

— Hvarför det här just nu? Man kunde verkligen tro att en högre makt styr, då det kan bära ihop på det här viset: i sanning en riktig varning att vända om till det gamla. Men nej, hon är för fattig; det är nog en tusan så älskvärd tös, men man lefver min själ icke på kärlek, det har jag märkt.

När doktorn dagen efter midsommarbalen kommit hem från sina förmiddagsbesök, fann han på skrifbordet två bref, ett från Elsa och ett från Isabella.

Isabella?

Ja, det var hans fästmö.

Ah!

Ja, och det var derför han var ond och ledsen.

Elsa skref att hon, efter att hafva ransakat sitt hjerta, icke älskade honom — ännu och att hon önskade honom all möjlig lycka och trefnad på hans nya ställe, och Isabella — ja, hon skref ett vanligt fästmösbref.

Doktorn svor till någonting om skämt och allvar, kastade fästmöns bref i en byrålåda, lade Elsas biljett i sin plånbok och slog sig sedan helt lugnt ned vid sitt skrifbord.

Ett år derefter voro Elsa och han förlofvade.

Jag sammanträffade med dem på en ångbåt, som skulle föra oss till samma ställe, och jag har aldrig sett två menniskor se så lyckliga ut. Och Elsas ögon:

»Vill du se en skymt utaf den höga, rena kärleken som ofvan molnen bor.»

Vi hade kommit fram för en timme sedan och sutto nu och språkade alla tre i parken, då vår gemensamme vän, brukspatron S., som bodde der i närheten, kom traskande bort till oss. Han hade sett oss på ångbåtsbryggan:

— Trefligt att få se gamla bekanta, ni följer väl med hem nu och äter litet middag, jag skall bjuda på delikat gädda!

Hans vagn var förspänd och om en stund voro vi på väg.

Just som vi svängde fram till hufvudtrappan, på hvilken patronens fru jemte några andra damer hade tagit plats, iakttog jag att doktorn blef så blek. Jag blef förskräckt och ämnade fråga hur han mådde, då vi i detsamma voro framme och det blef ett fruktansvärdt helsande och presenterande.

— Fröken Elsa Halwords, fröken Isabella Törner, vår nya guvernant — doktor Grot, fröken Isabella Törner.

— Ja, vi ha visst träffats i Stockholm, vill jag minnas, — sade doktorn och försökte le, under det Isabella såg på honom med outsägligt förakt.

* * *

De voro ensamma i en af bersåerna.

— Bella, var ädelmodig och gör mig icke olycklig. Du vet ju att vi voro för fattiga att gifta oss. Och nu ler lyckan ändtligen mot mig. *Hon* älskar mig uppriktigt och hon är rik. Var ädelmodig, jag ber dig, Bella!

Doktorn talade upprördt och fort. De slogo sig ned på en soffa.

Hon skrattade honom midt i ansigtet, ett elakt, obehagligt skratt.

— Erik, du är mycket, mycket uslare än jag trodde.

— Ja, jag vet det, Bella, men du skall förlåta mig, skall du icke det?

— Huru många gånger har du lofvat *mig* kärlek, tro, allt, allt tänkbart godt, lycka, glädje, hem och frid? Huru många gånger har du svurit vid Gud och vid din heder och din ära att du älskat *mig* öfver allt. Nej, du, du är för usel för att icke behöfva straff. Och så går du och förlofvar dig med en annan qvinna, innan du slagit upp med eller ens sagt ett ord till den du var förlofvad med förut och ännu är förlofvad med, om ej inför verlden, så dock inför Gud. Men någon sådan har du visst icke mer. Jag har icke lust till någon martyrkrona, jag är ingen engel, du har ljugit då du kallade mig så, liksom du ljög allt det andra. Jag skall hämnas, ja, vid Gud i himmelen, jag skall hämnas. Du har ingen heder, ingen ära mer.

Hon svängde om på klacken och gick.

Doktorn lutade hufvudet i handen. Han började allt mer tro på ett öde.

Han som kämpat sig igenom sina examina med en sådan ihärdighet, blott för att komma till obe-

roende. Han som svält så gränslöst både i Upsala och Stockholm under sin studietid och som krånglat så rysligt för att få affärerna att gå ihop.

Och nu, när han var färdig, var allting slut, blott för den der septemberdagens skull, då hans mage icke kunde längre bära hungerns smärtor och då han, för att få husfrid med värdinnan på Gamla brogatan, hade förlofvat sig med hennes dotter. Så rysligt hårdt, så nedrigt hårdt!

* * *

Hon kom till mig den aftonen, Elsa.

Hennes förgråtna ögon stirrade med ett glasartadt uttryck:

— Ni var hans vän. Säg honom att jag förlåter honom allt.

Hon liksom vissnade under det år hon sedan lefde.

En intressant död med lungsot?

— Nej! Men en qväll råkade hon taga för mycket morfin — af misstag — och så vaknade hon aldrig mer.

Under hufvudkudden låg ett förseglad bref till doktorn.

Julens engel.

Det är icke allom gifvet att skåda julens engel. Menniskor som äro neddragna i kampen för tillvaron, vare sig af nöd eller vinstbegär, se honom sällan. De åter som besitta litet kraft att höja sig öfver hvardagslifvets nivå, de se honom hvarje jul.

Julens engel har fullt upp att göra hela julnatten. Och på juldagsmorgonen skall han i julottan, der han sitter framme vid altaret och blickar ut öfver menniskorna. Han passar på vid sin genomfart af kyrkan att snudda litet vid ljusen, så att de stråla med högtidlig glans.

Man skulle tro att julens engel icke besöker alla menniskoklasser. Men så är det icke. Det finnes icke en boning, i hvilken han icke tittar in. I palats och koja, öfverallt är han.

Från några ställen skrämmes han genast af hetsiga stämmor och vinglödgade ansigten. Han ser sig blott medlidsamt omkring, ty han märker, att der ingenting finnes för honom att göra.

Han tittar in hos en penningens man, hos hvilken mammon förqväft bättre känslor. I salongen äro familjens medlemmar samlade. Han går fram till lilla syster och smeker henne och ser på hennes vackra docka. Sedan går han bort till modern och försöker läsa i hennes ansigte. Han läser: »Rödt eller blått på balen i öfvermorgon. Hvad man blir genomtråkad af detta julbråk. Väl om den här qvällen åtminstone vore öfver.»

Förskräckt styr engeln sina steg till grosshandlaren. I hans ögon står alldeles tydligt: »En ridsadel hundra kronor, ett pianino tusen kronor, en brosch (skänk till hustrun) tvåhundra kronor. — Förbannade tillställningar!»

Men det finnes familjer der julens engel lemnar paketerna. Och när han ger barnen deras julklappar, då le de så innerligt gladt och springa fram och kyssa far och mor. Och sedan dansar engeln med i ringen omkring granen.

Hos den fattiga enkan, som lyckats svälta ihop några kronor till en ylleskjorta eller en halsduk åt sin käre, käre gosse och som på julafton sitter och gråter för det hon är ensam, till henne hviskar han: »Belöningen väntar dig, du kärleksfulla moder, ja, den väntar dig dubbelt. Det kommer en dag, då din Nils skall få ett eget hem, och då får du det lika bra som du hade medan store Nils lefde. Var glad, haf tröst, du gamla, i julottan träffas vi igen!»

Huru många finnas icke som gått ensamma genom lifvet, sedan en gång deras kärleks paradis sköflats af döden.

Den gamle letar reda på några reliker — en medaljong med en blond hårlock uti, ett minne af *henne*.

Och han sitter en lång stund försänkt i bittra betraktelser öfver lifvet. Men så kommer julens engel: »Mins du lilla Jenny, mins du alla de kyssar du gaf och fick, mins du hur älsklig hon var? Hon dog, men under hennes lefnad upptog du alla hennes tankar. Hvad du är lycklig! Lifvet har ju gifvit dig något rent, något högt att tro på i hennes minne!»

Den gamla letar reda på några gulnade brefark och några porträtt. Hon har dem framme hvarenda julafton. Hon läser brefven och betraktar sin älsklings bild. En tår glänser i hennes öga, händerna knäppas, blicken riktas mot höjden ... Då inträder julens engel. Han sätter sig bredvid den gamla och slår armen om hennes lif. Och hon, som för en stund sedan i sitt hjerta klagade öfver, att verlden farit illa med henne, att hon aldrig blifvit så lycklig som andra qvinnor, aldrig blifvit maka och moder, att hennes älskling rycktes ifrån henne, just då de båda stodo i fulla glansen af sin ungdom — hon får frid, den gamla, djup julefrid. Och när hon gått till hvila, får hon drömma om honom, hon får sofva på julnatten, äfven om hon andra nätter ligger sömnlös; ty julens engel vill se henne i julottan i morgon.

Julens engel medföljer läkaren som på julafton lemnar sitt varma hem för att bispringa en fattig sjukling. Julens engel är i sjuksalen och talar hoppets ord till de lidande, och till sköterskan säger han: »Ditt kall är mödosamt men det är stort!» Och hon känner sig lycklig.

Och till dem som ingenting ega, som icke ha tak öfver hufvudet, icke ha något att äta, till dem — ja, vet ni hvad julens engel skänker dem?

Jo, han skänker dem glömskan. De få på julnatten ett ställe att hvila på, han leder dem till en barmhertig menniska, der de få somna och glömma alla sorger och drömma sig in i en verld, en härlig verld af värme och ljus och barmhertighet.

På vestkusten.

Georg, jag glömde mitt parasoll!

— Såå, det var ledsamt, nu blir du brun.

Men det stod icke att hjelpa, ångbåten hade redan lagt ut för att mellan holmar och skär krångla sig fram till Lysekil.

Hon hade en liten hjertängslig min, som klädde henne utmärkt, der hon stod och kastade längtansfulla blickar på stationen: der inne låg den, der inne i väntsalen; nu kom någon och tog den, men så kom uppasserskan och sade att det var hennes och så ställde hon in den. Det var allt bra i alla fall att vara känd, ty — —

— Får jag lof att erbjuda den här? — Med en min af komisk förtviflan räckte han henne sitt paraply.

— Nej tack, jag reder mig nog utan; solen kan gerna bränna?

— Ja men, min lilla vän, här bryr ingen sig om hur man ser ut, här kan du gerna gå i paraply.

— Nej, Georg. — Det låg en viss skärpa i rösten.

Man passerade just nu det dockskåpslika Gustafsberg, och derpå styrde ångaren ut mellan klipporna. De sista magasinen af Uddevalla försvunno, och långt i fjerran syntes bergen i blå färgton.

Endast nakna klippor, ingen vegetation, om man undantar litet magert fårbete och några tvinande ekar här och der mellan klipporna.

— Fiskebäckskil eller Lysekil?

Ämnet afhandlades i familjens närvaro. Fanny röstade naturligtvis på Lysekil — så mycket dans och roligheter — men hennes mamma och pappa, hennes kusin, kandidat Georg, och hennes yngre syster Esther voro alla för Fiskebäckskil — endast till en början, sade pappa; man skulle se hurudant der var; sedan måhända till Lysekil. För resten kunde man ju lätt komma dit, 20 minuters väg med ångbåten, så derför skulle hon icke vara ledsen, lilla Fanny.

* * *

Det var bra angenämt! Intet egentligt societetslif, intet prejeri, inga öfverbjudningar i toilettväg. Då och då en enkel, landtlig soirée. Treflig befolkning, frisk luft, seglatser, roddturer i månsken, friska och härliga salta bad. Så skönt lifvet svallade i hvarje åder; brusande vårströmmar, lössläppta så snart man nalkades det gränslösa, vilda, förtjusande hafvet!

De hade varit der på kusten nu snart tre veckor och de blefvo allt mer betagna i det friska, sköna lifvet derute.

Så var det en eftermiddag. Mamma och pappa hade rest öfver till en ö i närheten, der man under

den förbjudna tiden kunde få ostron för 8 öre stycket.

De unga voro ute och fiskade, alldeles hemma vid; det var så trefligt att slippa ro för långt, bara behöfva taga några tag med årorna, så kasta i draggen och sänka ned refven.

Fanny och Georg sutto på en och samma toft. Han hade armen om hennes lif och hon lutade hufvudet mot hans axel. Lilla Esther, lillan var 17 år, satt hopkrupen borta i fören med blicken oafbrutet stirrande utåt sjön, under det handen då och då mekaniskt drog i refven och lät den sjunka åter.

— Åh, hvad jag har ledsamt, — klagade hon. — Ingen varelse säger ett ord till mig; ingen att tala med, fastän det fins två menniskor till här i båten.

De två menniskorna brusto i ett hjertligt skratt.

— Men vänta du, Fanny, min tid kommer nog också, och då får jag roligt, mycket roligare än du har nu, ty jag skall skicka min fästman till pappa genast, så att vi slippa smyga så der.

— Ett sådant litet troll till svägerska! — Han for upp, sprang fram till henne och kysste om henne och nöp henne i kinderna, under det hon slog honom i ansigtet med sina små händer, temligen slappt likväl, ty hon skrattade och såg icke alls ond ut.

Fanny hade under denna ceremoni missnöjd vändt sig bort. Hon lät hastigt höra ett gladt utrop: — Se der komma de hem igen. — hvilket hade till följd att unge Georg retirerade till sin förra plats, der han tog sin ref och ämnade placera sig i aktern, då Fanny upplyste om att hon sett orätt. Då stannade han qvar hos henne. Men hon drog sig undan hans arm.

— Vet du, det är icke alls behagligt att vara vittne till dina karesser med Esther, — sade hon. — Du kunde verkligen låta bli att kyssa henne så der!

— Aha! — Han småskrattade. — Du är svartsjuk, tror jag?

— Ja, Georg, jag är svartsjuk, det må du gerna veta. Och för resten tycker jag precist som Esther.

— Hvad då?

— Att du kunde säga till pappa och mamma och begära mig af dem.

— Herre Gud, min älskade tös, det är väl tids nog. Jag vågar sannerligen icke begära dig ännu. Det kan jag omöjligt, dåliga affärer som jag har och fattighuset i perspektiv. Dina föräldrar skulle bli både onda och ledsna och mista sin goda tanke om mig.

— Ja, men du måste skynda att ställa så, att du *kan* begära mig. Jag vill bli förlofvad, skall jag säga dig, éclat förlofvad, *riktig* fästmö!

Han skrattade litet nervöst. — Du kan väl förstå, älskling, att så mycket som jag håller af dig, skall jag göra allt för att skynda mig, förstår du icke det?

Han drog henne intill sig, och de glömde snart både föräldrar och förlofning, ja, de voro så upptagna, att de icke märkte, hur lilla Esther satt och grät.

Men den aftonen hade Georg fått ett och annat att tänka på. Hela hans åskådningssätt hade förändrats. För tusan, det var icke bara detta som lifvet gälde, det var icke bara att skaffa reda på en liten flicka, som kunde hålla af en litet grand och med

hvilken man kunde svärma och drömma härliga drömmar af sol och evig vår. Lifvet var en *kamp*, och nu var kampens tid kommen för honom. Han skulle ut att kämpa lifvets hårda strid, ut att skaffa bröd till henne och sig.

Begära henne af hennes far, hade hon sagt. Hur skulle han våga det. Han egde ju ingenting och hade kastat sig på en kostsam och penningslukande bana; men han hade hört, att om man älskade innerligt och varmt, så skulle denna kärlek sporra en till utomordentliga lifsgerningar. Kände han någon sådan sporre? Nej, han vågade ju icke ens begära hennes hand af föräldrarne. Ja, men då voro icke heller hans afsigter redliga, då älskade han henne icke. Älskade han henne icke? Skulle icke han älska henne, han som velat ge sitt lif för att bespara henne en sorgens tår! Ja, men begära hennes hand, det vågade han icke.

Han föll i djupt begrundande.

Låt se, han var nu medikofilare. Läste han ordentligt, skulle han om 6 eller 7 år kunna vara färdig. Men då måste han hålla i hvarenda termin, icke ligga ute en enda, d. v. s. skaffa pengar, mycket pengar. Hvem i all verlden skulle skaffa honom dem? Hennes far? Han hade ingenting och höll dessutom två söner vid akademien. Hans slägtingar? Allesammans fattiga. Det värsta af allt var att hon bedt honom skynda sig. Hon var nu 19 år, skulle bli bort emot tretti således, innan hon blef fru, skulle sin bästa ungdomstid gå och vänta på honom, och se'n kanske det aldrig blefve någonting af i alla fall. Vore det då icke så godt att tala rent ut, att säga henne hur det var och gifva henne friheten tillbaka. Derigenom

bevisade han ju, huru högt han älskade henne, då han af ömhet om hennes framtid afsade sig ett njutningsrikt, kärleksfullt lif vid hennes sida. Och nu, innan den mäktiga plantan hunnit riktigt växa fast, nu skulle den ryckas upp. Växa fast! Ack hos honom hade den slagit rötter, som gingo rakt ned i hjertat!

På morgonen såg han henne komma trippande ut till deras vanliga promenad. Så lämpligt! Jo, så skulle han göra. Klockan var ju endast sju, nu skulle han passa på att säga henne allt och så kunde han ju resa med niobåten och komma bort, långt bort.

De stälde kosan upp till den gamla svarta qvarnen.

Och så kom förklaringen, hur olik den han gjort för en liten tid sedan! O, så smärtsamt att bryta af denna sköna, härliga blomma, som med purpurröda, veka blad vände sin krona mot ljuset!

Rösten ville stocka sig i hans strupe, men hans manliga beslut hindrade det, hans ord flödade, och hennes själ insög dem alla.

Hon stod och stirrade oafbrutet på honom, och när han slutat, grät hon icke alls, men det kom ett sådant eget, beklämdt uttryck i hennes drag, något häpet, bestört, fastän hon förstod att här var allvar, djupt allvar.

— Är detta verkligen ditt fullkomliga allvar?

— Ja, Fanny, jag har sagt dig det så som det är, jag älskar dig för högt för att så lång tid i förväg vilja binda dig. Det kan ju en gång komma någon annan i din väg, någon person som har rättighet att tycka om dig, någon som snart kan förlofva sig, snart gifta sig. Du skall ej tro att mina ord äro bittra, fastän de låta så. Ingen menniska på jor-

den, vore det än din egen far och mor, kan önska dig högre lycka än jag. Det är af kärlek, af innerlig kärlek till dig, som jag handlar så här, det förstår du nog. Skulle väl du ha mod att gå som fästmö sju, åtta år eller ännu längre för att sedan blifva min maka, när din bästa, din rikaste ungdomstid är öfver? Jag kan omöjligt vara omensklig nog att begära något slikt. Du har icke en sådan kraft, du lilla veka barn!

Hon förstod verkligen icke hans stora kärlek, hans stora uppoffring, som han kallade den. Hon hade blifvit så allvarsam, hon såg skyggt upp till honom:

— Nej, jag skulle icke stå ut med det, kanske du har rätt i det!

Det blef en stunds tystnad.

— Ja, och nu farväl, Fanny. Jag reser klockan nio — — — Gud välsigne dig!

Det kom så sakta, så mildt, nästan smekande. Hon såg upp på honom, såg muskelspelet i hans ansigte och brast i gråt.

Han höll modigt stånd ännu en stund. Men så kände han hur tårarne stego upp. Han sprang fram och hviskade: — Farväl, Fanny!

— Farväl! — Hon räckte honom en liten svag hand, o, så svag, men såg icke upp.

Han störtade derifrån. Tårarne stodo honom i ögonen, så att han knappt såg vägen och flere gånger gick miste och trampade ned mellan små remnor i berget. Han vågade icke vända sig om.

Hvad hade han gjort? Det förekom honom som all lycka och glädje vikit ifrån honom. Han kände en fruktansvärd tomhet i sitt hjerta.

Han satte sig ned på en klipphäll. Ack, han hade gjort upp räkningen utan värden, det fann han. Hvarför skulle han arbeta och sträfva? Hvad brydde han sig om att nu ta examen. Det tjenade ju till ingenting. Var *han* nog stark att gå ut i lifvet utan hennes kärlek? Och så hade han kastat den ifrån sig i ett anfall af — ja, af hvad egentligen? Af kärlek, af ädelmod?

Hade blott icke hennes lilla hand darrat så!

Han tänkte på roddturen i går. Så lycklig han då var! Hon hade ju fullkomligt rätt: han borde begära henne af hennes far.

Om han åtminstone ännu en gång kunde få träffa henne och bedja henne om förlåtelse.

— Georg!

Det kom deruppe ifrån qvarnen. Hans hjerta stannade, tyckte han. Han blef nästan vild af glädje och hjertat började bulta.

Deruppe stod hon, den lilla förgråtna, älskade varelsen, och hennes stora, mörkblå ögon logo genom tårarne emot honom.

— Älskling!

— Älskade älskling!

— — — — — — — — — — — — — — — — —

— Ja, och i dag talar jag vid farbror.

— Så roligt Georg, det skall nog bli bra, skall du få se. Han är så god och så snäll och håller af dig så mycket.

— Och så förlofva vi oss!

— Åh, Georg! Att få bli din riktiga fästmö, att få gå arm i arm med dig så att alla menniskor kunna

få se det och att få smeka dig, utan att någon har med det att göra!

— Och så får du vänta i 500 år!

— Du stygge älskling! Ja, jag skulle gerna vänta så länge, när jag sedan finge dig.

— Och så gifta vi oss!

— Tyst nu, gör mig icke yr i hufvudet! — Hon lade sin lilla hand öfver hans läppar och han bet henne i fingrarne.

Pianisten.

Vid femtiden på eftermiddagen smög han sig hem med en limpa och en halfbutelj öl, insvepta i en gammal tidning. Och när han gått fem trappor upp i det stora huset, som hade façad åt avenyen, stannade han, tog fram en stor nyckel ur en remna i muren, öppnade dörren och steg in i sitt rum. Han tände lampan och började sedan med glupskhet förtära brödet.

Under tiden stödde han armbågarne på bordet och läste i tidningen, läste och begrep ingenting, ty hans själ var upptagen af njutningen vid förtärandet af det ännu varma brödet. Men så ett tu tre kom det litet lif i ögonen och han blef alldeles röd i ansigtet.

— Jaså, ja—så, hm, besynnerligt! Marianne Cordier var gift, gift med kapten Bertrand.

Marianne Cordier, o, hur väl han mindes henne! Han behöfde ännu i dag endast blunda och så tänka på henne, så såg han genast en lång, smärt, svartögd flicka, hans barndoms förtjusning, hans ynglingaårs

svärmeri. Han tyckte sig ännu känna hennes mjuka tyllif, då han förde henne i en vals, tyckte sig ännu känna hennes varma andedrägt på sin kind.

Hade han icke ända sedan dess försökt hålla alla sentimentala minnen på afstånd? Och så skulle en sådan der slump rifva upp allting igen. Och hvarför just i dag då han kände sig så olycklig och så hungrig och då han behöfde allt sitt mod, ty han skulle spela dansmusik hela natten? Hvarför hade Marianne Cordier dykt upp just i dag?

Och en hel här af stormande, känslofulla minnen bröt in på honom. Brödet hade han tappat på golfvet, ölet stod odrucket och blef dufvet, och Armand, den stackars Armand, satt med hufvudet lutadt i händerna. Det lät som om han snyftat.

Studierna vid universitetet — arfvet efter modern — slöseri och galenskaper af alla slag — ruin — slut vid universitetet — en fattig roué — kreditlifvet — skam och nesa — musiklärare — musiklärare! Åh, han hade varit det endast ett år, ett helt år i helvetet. Åh, om han hade sin universitetstid tillbaka, den tid då han umgicks som barn i huset hos Mariannes föräldrar! Men hvad tjenade det till nu? Marianne var ju gift, gift med en gammal klasskamrat till honom. Hvartill skulle det då tjena att ha universitetstiden tillbaka? Han kunde ju ändå icke få Marianne!

Och ändå hade de älskat hvarandra så innerligt. Huru väl han kom ihåg hennes tårdränkta afsked och hennes trohetslöften, då hon for till södern för att tillbringa vintern hos sin faster. Huru trohjertadt hade hon icke sett in i hans ögon. Han trodde då

på allt skönt och stort, han trodde på kärlek och trohet.

Men så småningom blefvo Mariannes bref sparsamma, slutligen upphörde hon att svara på hans skrifvelser, och tron på det stora och det sköna gick sin väg redan de sex första månaderna efter skilsmessan. Hon hade stannat hos sin faster, hon hade varit der i tre år, just under den tid då hans karrier på lutande planet började.

Och nu var hon gift. Fastän han visste, att han icke hade rättighet till några anspråk på henne, kändes det dock, tyckte han, som om man med våld stulit någonting ifrån honom.

Klockan slog sju i rummet bredvid, der en liten flitig sömmerska bodde. Armand hoppade till och gned sig i ögonen, tog upp brödet från golfvet och slök det i stora bitar, drack ur ölet och drog sedan på sig sin frack. Så notboken under armen och ut. Han småsprang, ty han hade lång väg och han skulle börja spela klockan sju. Han hade försummat sig; kanske skulle man taga en annan och Armand gå miste om sina femton kronor. Och den stackars Armand började springa som om det gält en kapplöpning.

* * *

Balsalen strålade i elektriskt ljus ur gula och röda glas. När man öppnade dörren, var det en flod af guld som strömmade en till mötes. Och guldströmmen flödade öfver lilas- och paillefärgade klädningar och öfver hvita och crêmefärgade, öfver svarta, grå och mörkröda klädningar, och den insvepte allt

och alla i ett magiskt skimmer, så att balsalen tedde sig som en vacker illustration till en saga ur Tusen och en natt. Och luften var mängd af glada skratt, dumheter, värme och champagneångor.

Det var ingen som lade märke till den lille bleke, magre karlen, som slingrade sig genom mängden fram till pianot. Men när man fick se, att pianostolen ej längre var tom, skingrade man sig genast, drog sig åt väggarne, och några minuter derefter gled par efter par ut i salongen och svängde lustigt omkring i en brusande vals.

Den ena dansen aflöste den andra, och Armand svettades förfärligt, ty han måste sätta till hela sin kraft för att musiken skulle höras i den stora salen. Och just som en glad polka gick af stapeln, öppnades dörren från tamburen och in skredo två fruntimmer, ett äldre och ett yngre.

Pianister som tjenstgöra på baler äro vanligen så pass förtrogna med sitt instrument, att de då och då kasta en blick på de dansande och låta fingrarne löpa automatiskt. Detta hände Armand just nu. När dörren öppnades, kastade han en blick dit och varseblef Marianne och hennes mor, Julie Cordier.

Samma svarta ögon, samma hållning hos Marianne. Endast växten hade blifvit något fylligare.

Det var lustigt att se den lille mannen vid pianot. Hans ögon glödde och han var röd som blod för att i nästa minut blifva alldeles blek. Han kände hur hennes ögon genast träffat honom, kände huru de ännu hvilade på honom i from förvåning. Huru gerna hade han velat betrakta henne. Men han vågade icke se upp, han skulle skämmas mera då.

Men icke var det skamligt att vara pianotraktör, han tjenade ju sitt bröd fullkomligt ärligt. Icke kunde han hjelpa att ödet nekat honom att hemföra Marianne som brud. Hvad hade hon med honom att göra, den trolösa qvinnan, som kränkt hans bästa känslor?

För att inkomma i buffeten måste Marianne Bertrand gå tätt förbi pianot, och Armand kände hur hon kom närmare. Polkan började gå i galopptakt, hans pulsar bultade och han kände liksom yrsel. Hon kom närmare, nu passerade hon förbi . . . Hon hade icke sett honom!

Och så kom en äldre herre fram till pianot och började markera takten.

Huru Armand kände det! Åh om han fått slå någon menniska, om han ändå fått ställa sig midt i salen med utbredda armar och gallskrika så att det knakat i bröstet!

Hon hade gått förbi honom utan att se på honom, utan att egna honom en enda blick. Ack om han fått döda henne!

Och så skulle den der gamla åsnan komma och markera takten! Markera takten för Armand, som spelat sedan han var sex år.

Polkan slutade med ett gräsligt ackord, som gaf missljud i hela salen. Och Armand störtade ut. Han visste att pausen för supén var inne, visste att hans bortovaro icke skulle märkas.

Han sprang först ned på gatan, men fick sedan en annan tanke och störtade upp i buffeten igen, samtidigt med att gästerna skredo in i matsalen.

Inne i buffeten träffade han en massa vaktmästare,

som han kände väl till. Och Armand skrattade och sjöng som en halftosing och hans glas fyldes oupphörligt.

* * *

— En vals på maten!

— Hvar är pianisten?

— Hvar tusan är pianisten?

Man trängdes och skrek om hvarandra, och när man skrek som bäst, fick man se, att pianisten satt vid pianot.

Det blef en vals. En vals? Nej, det blef ett slags kattmusik, som kom hvarenda en i salen att vända sig om och stirra på pianisten.

Så berusad Armand än var, märkte han dock huru tyst det blef omkring honom. Han reste sig med möda upp, pekade obestämdt utåt salen och skrek: — Hon är en lögn, lögn . . . herska! Och så sjönk han ihop igen och föll under pianot, der han blef liggande.

Det var ingen som lade märke till huru röd fru Bertrand blifvit och huru hennes händer och läppar nervöst darrade.

Man gjorde en mängd spefulla anmärkningar öfver den dödfulle pianisten, som bars ut af vaktmästarne. Och Armands plats intogs derefter af än en än en annan dam eller herre, som uppoffrade sig för det allmänna bästa.

Dagen derpå väcktes Armand af en knackning på dörren. Utanför stod en livréklädd betjent, som lemnade honom ett bref och hastigt försvann. I brefvet låg en hundrakronesedel, alldeles slät och ny och doftande »rose duchesse».

Jul hemma och jul då man intet hem har.

»Adskild fra tiden
jeg nu som da jeg var liden
Forbauset stirrer;
Og tanken sig gjerne forvirrer
I Oldtidstaage».

Det är julafton.

Lätta fina snöflingor smyga sig ned och draga en hvit juldrägt öfver den brungrå jorden. Det är så mycket gammalt och fult som gör en ondt att se om julen, och naturen har dragit försorg om att det gömmes under ett hvitt, glänsande öfverdrag, så att när menniskobarnen komma ut på juldagsmorgonen med frid i hjertat, blifva de muntra och glada.

Det snöar också merendels på julaftonen.

Har ni märkt hur sakta flingorna komma just den aftonen? De glida ned långsamt, långsamt. Ibland händer det att några flingungar ha för brådt och stöta på någon gammal farbror eller tant, och då komma de ned i sällskap, bildande tillsammans en

stor »flaga», som majestätiskt seglar fram och slutligen fastnar på en hatt eller ett paraply eller allra helst i ett öga. Det gör dem för resten detsamma hvar de hamna. De veta, att äfven om de bli illa åtgångna här nere, kommer dock en gång sol och vårdag, då de på luftiga vingar få fara hem igen.

Ungefär så der tänkte han, Wilhelm Berg, der han stod lutad mot broräcket och tittade ned i strömmen.

Han hade gått ut ett slag nu på eftermiddagen för att se på julmarknaden och köpa en kardus »Gefle vapen».

Och sedan han vandrat omkring på gator och torg och i butiker några timmar och slutligen köpt sin tobak, begaf han sig på hemvägen.

Han hade stått der en stund på bron, då plötsligt rena, klara klocktoner från den närmaste af stadens kyrkor trängde fram till honom. Det ringde till aftonbön, till julbön.

Julbön! Det kom en hel mängd minnen vid det ordet.

Han hade ända sedan hans eget hem upplöstes tillbringat julafton i familj och han hade derför aldrig egentligen kommit att på något lidelsefullt sätt sakna hemmet den aftonen. Men det var nu tre månader sedan hans förlofning med äldsta dottern blef uppslagen, och nu kunde han naturligtvis icke infinna sig i samma familj som hittills omhuldat honom. Familjens öfverhufvud och flickans far hade dessutom till och med före den brutna förlofningen gifvit honom temligen tydliga vinkar.

Och i någon annan familj ville han icke gerna gå. Det var så godt att hålla sig på sitt rum och

försöka se glad ut, se resignerad ut, ungefär som om man afböjt en inbjudning:

— — — »en sådan här afton önskar jag alltid vara ensam med mina minnen; framför emellertid mina vördnadsfulla och förbindligaste tacksägelser för bjudningen!»

Julbön! Ah, huru väl han mindes hemmet! Hur väl han mindes när de alla gingo till kyrkan på julafton, till kyrkan, der den gamle vördnadsvärde prosten med sin milda, innerliga stämma önskade »frid och välsignelse i alla hjertan» — ja, så, precis så brukade han sluta.

Och sedan, när man kom hem från kyrkan! Så fridfullt, så gladt allting var — och så lackade man in de sista paketerna och smugglade in dem i stora korgen, som stod derute i tamburen. Så gick man in och drack té i stora salen och hade på sig en min som alldeles tydligt sade, att man icke hade någon aning om »klappar» — och så kommo pappa och mamma och sågo så hemlighetsfulla ut.

Efter téet kommo nötter, äpplen, apelsiner, mandlar, russin — åh, hvad man åt!

Granen tändes och lampor och kronljus släcktes. Och i det mystiska skenet af vaxljus vexlades gåfvor och smekningar och innerliga, glädjetårade blickar. Glädjen satt som ett stort äpple i halsen; det var så mycket på en gång, så mycket att vara tacksam för.

Vid lutfisken, gröten och klenäterna sedan! Der var alltid pappa den gladaste. Alltid gömde han undan en del af de klenäter lilla syster lyckats berga på sin tallrik, drack ur mammas vinglas och åt i kapp med stora bror för att komma åt mandeln i gröten.

Så man somnade en sådan afton! O!

Och så purrades man klockan sex på morgonen för att gå i julottan klockan sju.

Han drog en djup suck. Det *var* en tid det!

Och nu? Han skrattade till litet nervöst, vände sig om och styrde sina steg till sin bostad.

På qvällen gick han till matstället och åt lutfisk och gröt. Der var öfverfullt med gäster som vanligt, alla antagligen liksom han firande sin julafton i minnenas verld. Men hvar och en försökte ändå i sin blick inlägga något om att: »jag är nog bjuden i familj i qväll, men jag gick hit af gammal vana, här är man så ogenerad!»

Men det var nog smaken af fisk och gröt som kom deras ögon att säga så, ty när de troppade af den ene efter den andre och i dörren läto blickarne irra öfver salen, så tycktes de säga: »Hvarför skola vi försöka lura hvarandra, vi ha ju icke något hem!» Och de försvunno i qväll och mörker.

Och Wilhelm Berg smög sig också genom de folktomma gatorna och hem till sin bostad.

— Det var då bra att kandidaten kom. Tvätterskan, stackars menniska, lemnade just nu hem skjortorna och ville ha betaldt; behöfver pengar till jul, stackars menniska!

— Gud ske lof att min bror skickade mig några kronor, — tänkte han. — Och tvätterskan fick sina penningar, fyra femtedelar af hans julpengar.

Och Wilhelm Berg somnade den natten som vanligt, ty han hade intet glädjande som höll honom vaken och han var nog klok att icke vagga sig in i dumma, sentimentala tankar. Han sof lugnt och ingen purrade honom klockan sex. Men klockan half

tio på förmiddagen kom städerskan in och sade: ... så att om inte kandidaten går upp nu, så blir rummet ostädadt hela da'n, för se på julda'n skall väl åtminstone en stackare ha rättighet att gå i kyrkan!

En eldsvåda på prärien.

Dan låg försänkt i ljuf slummer och anade intet ondt, och så blef man väckt af ropen att elden var lös.

Vid eldsvådor vaknar man ganska raskt, man behöfver aldrig morna sig, allra minst om man befinner sig på landet, i en liten by, der husen ligga tätt och der inga brandposter finnas, och man hör hur det knastrar och sprakar utanför.

I städerna kan man sällan få se en ordentlig eldsvåda; men brinner det på landet, och detta land ligger på Vestgöta-prärien, så kan man få se eldsvådan i dess mest storartade gestalt.

Nyfiken och en smula orolig — af alla godrån jag dagen förut uppätit — lemnade jag i en hast min bädd och förfogade mig till fönstret för att beskåda, huru Vestergötlands prärie skulle te sig en aprilmorgon klockan 5 vid artificiell belysning; men jag drog genast mitt hufvud till baka, ty hettan från det midt emot liggande huset var outhärdlig, då det i ljusan låga brann i kapp med några andra.

Der ute var förvirring, obeskriflig förvirring, sådan jag föreställt mig den vid Jerusalems förstöring. De goda byborna, ovana vid det tidiga uppstigandet, sprungo om hvarandra, hvar och en med egen behaglig stämma deltagande i det allmänna samtalet.

När man blifvit van vid en treflig bostad, der man framlefvat sina dagar i lugn och frid, så skall man ovilkorligen, om man ännu har en smula känsla qvar, med bitterhet och sorg se lågorna härja denna boning. Står man sedan och betraktar de rykande ruinerna, blir man vemodig: »Här, som jag så mången qväll slumrat in så trygg, så trygg och nöjd, när stormen rasade utanför!»

Det är som hade man mist en god vän. Branden, det är döden, auktionen på ruinerna är begrafningen.

Nog har jag här i Vestergötland sett menniskor gråta, men icke så mycket som i dag. Hvad är det att undra öfver! Arbetsamma och dugliga menniskor, som länge sträfvat ärligt och slutligen kommit sig upp så pass, att de kunde bygga en egen härd, förlorade på några timmar sitt varma, lugna hem. Tala ej om att de assurerat sina byggnader, det hör ej hit, ty den summa, som ett brandstodsbolag efter många prutningar utbetalar, den ersätter ej den lidna förlusten! Hvarför skulle de gråta, när de finge penningar för allt hvad de förlorat. om det *kunde* ersättas? Fråga blott en liten pligttrogen och öm hustru, hvarför hon gråter när elden härjar hennes hem! Hon skall svara er ungefär så: »Ni kan verkligen fråga, hvarför jag gråter, ni kan verkligen det, har ni ingen känsla? Detta hem, som jag fejat och putsat, alla dessa små prydnader, som tillkommit en efter annan

och som helsats med så mycken glädje, alla dessa kära minnen och saker, vid hvilka man fäst sig *så*, hvilka liksom utgöra en del af en sjelf — de bäras ut af obekanta menniskor, släpas i smutsen och slås i bitar. Hvad har jag nu för allt mitt besvär att hålla vårt lilla hem trefligt! Ack, allt är härjadt, allt är borta —». Och hon fortsätter att gråta.

En praktisk och lugn familjefar kan äfven gråta vid ett sådant här tillfälle, men ej af sorg, utan af ilska. Han förbannar himmelen, som sändt honom denna eldsvåda, han svär och skriker åt alla håll, för att sedan, när branden slutat, skratta åt allt sammans för att hålla de sina vid godt mod. Men när han dagarne efter får höra alla jeremiader från familjens samtliga medlemmar, då börjar han klippa så ursinnigt med ögonlocken och skyndar ut i affärer.

Och så börjar åter igen det långsamma, svåra arbetet att skapa ett nytt hem.

En ungkarl tar saken temligen kallt. Detta oting bland skapade varelser kan till och med skämta, kan anhålla att få spela en vals på det piano, som släpas ur det brinnande huset. Och detta kan han göra, under det hans eget rum med allt hvad deri är står i ljusan låga och han sjelf med knapp nöd kommit ut. När branden är slut, går han till någon krog i grannskapet och dricker stora, mörkbruna toddar, berättar roliga historier, skrattar, väsnas och bär sig åt som en galning, och sedan går han till någon vän och kinesar.

Men när några dagar eller veckor gått, då börjar äfven han känna förlusten. Allt detta, som han aldrig kan få till baka, dessa ljufva, heliga minnen från en svunnen ungdomskärleks lyckliga, soliga tid;

dessa blonda lockar, dessa vissnade rosor, hvilka för honom varit reliker; alla hans fina småsaker, som han vårdat så ömt — sådant ersättes ej af de stackars hundralappar han möjligen kan lyckas krångla sig till af bolaget.

Några finnas, som aldrig haft råd att assurera sitt bohag. Det är för sorgligt, att höra deras jemmer, då hela deras egendom gått upp i lågor. De ha *intet*, intet skydd, inga penningar! De ha med möda och svett förtjenat sina styfrar och mången gång svält för att kunna köpa ett nytt husgeråd eller några kläder. De äro naturliga, de gråta och jemra sig för alla.

Huru uppkommer en sådan der eldsvåda? Jo, antingen genom vårdslöshet eller beräkning.

Kommer rättvisan någon gång åt missdådaren, då skall den husville familjefadern med glädje i sitt öga berätta en hel massa fula streck om den dömde, säga att han alltid hyst mindre fördelaktiga tankar om honom och önska att han vore i närheten, så att han kunde få traktera honom med ett kok stryk.

Den utarmade fattige skall förbanna roten och upphofvet och göra allt för att skada dess hela slägt.

Men den pligttrogna och ömma makan, alltid mild och förlåtande, hon skall glömma alla sina små sorger och ur djupet af sin rena själ framstamma: »Arma menniska, huru förfärligt skall det ej kännas. Gud förlåte honom!

Vesta.

Konvalescenstiden hade inträdt, och börsmagnatens unga, vackra dotter, som hade varit döden så nära, hade kommit upp från sjuklägret och kunde hela långa sommardagar sitta ute i det fria och insupa sol och värme.

En dag då hon satt i trädgården, fick hon på en af gångarne se en person som hon ej kände igen. Hon ringde, och betjenten kom.

— Hvem är det som spatserar der borta?

— Jo, det är den nye informatorn.

— Jaså, ingen annan. — Och det nyvaknade intresset för den okände var försvunnet. En informator!

Nästan samtidigt tänkte informatorn på fröken Cecilia. Hon hade varit uppe nu i fjorton dagars tid, och han hade ännu icke blifvit förestäld för henne. Det jäste af bitterhet och harm i hans sinne. Han tyckte att man negligerade honom väl mycket, såg honom öfver axeln endast derför att han var informator,

barnens lärare, som skulle lägga grunden till deras andliga och sedliga lif.

Men börsmagnatens dotter var nyckfull. Och en dag när krafterna återvändt i fullt mått, gjorde hon ett besök i »skolan».

Informatorn reste sig upp och helsade ödmjukt. All hans harm var försvunnen. Hon var så vacker, så vacker att blodet jagades upp i hans kinder och kom hans ögon att glänsa. Han såg ut precis som en förälskad skolpojke.

— Var god och fortsätt er lektion, — sade fröken Cecilia. — Jag intresserar mig mycket för mina syskons framsteg — under er ledning, — sade hon och såg skälmaktig ut.

Informatorn talade om vestalerna och om den heliga elden som de skulle vakta och hålla ständigt brinnande. Af åhörarne såg fröken Cecilia mest intresserad ut. Visserligen ansåg hon en informator, en fattiglapp, stå så långt efter, så djupt under henne, att hon omöjligt kunde emottaga något godt eller nytt från honom. Men hvad han sade var i alla fall högst intressant, och hon — hade verkligen aldrig hört det förr.

Derför, när fritimman slog och eleverna lemnat rummet, gick fröken Cecilia fram till informatorn, som satt stum, emedan han icke visste hvad han skulle säga. — Ni skulle göra mig en tjenst, om ni ville berätta de der sakerna om Vesta och hennes prestinnor något utförligare. Det var så roligt!

— Jag är glad att få göra er en tjenst, min fröken, jag skall göra mitt bästa!

— Kom så gå vi ut och sätta oss i en trädgårdssoffa, — sade fröken Cecilia. — Här inne är så qvaft. —

Hon kastade en blick på informatorn, som genast rodnade.

Det var i ett tarfligt hem han växt upp, och hans skoltid hade varit hårdare än mången annans, ty det var icke alltid som brödet räckte till. Och hur hade han icke släpat vid akademien för att kunna uppehålla sig några terminer tills han blef mogen för filosofie kandidatexamen. Så hade en professor rekommenderat honom till en fin kondition. Han hade fått den, skulle ha den i två år och derunder förtjena penningar till sin filosofiska grad.

Men han hade aldrig varit så att säga ute bland folk förrän nu. Och det enda ögonpar han hittills älskat hade varit hans moders.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Han slog sig ned i hörnet af trädgårdssoffan, fröken Cecilia satt i det andra. Till en början kommo orden brådstörtadt, men ödmjuka. Ja, det lät nästan som om han bedt om förlåtelse för hvarje ord han sade.

Men så småningom bemannade han sig. Han berättade om Vesta och hennes prestinnor och hurusom vestalerna afgåfvo kyskhetslöfte och derigenom blefvo värdiga att vakta den heliga elden, men att den som bröt sitt löfte blef dödad, emedan hon förolämpat den heliga eldens gud.

Och så försökte han tillämpa de vestaliska föreskrifterna på nutidens lif — hurusom en menniska, som lekte med de heligaste känslor och vårdslösade dem, en dag skulle blifva hårdt straffad: Eldens gud hämnades. Han talade upp sig till formlig extas,

hans ögon glödde, och han gick så långt, att han vågade se henne in i de djupa, mörka ögonen.

Men så reste sig fröken Cecilia: — Ska' vi spela ett parti croquet?

Han kände sig litet snopen, men på samma gång hjerteglad.

Och dagar kommo och gingo och af dem blefvo veckor och månader. Fröken Cecilia och informatorn voro ständigt tillsammans och resonnerade i alla möjliga ämnen. En dag sade hon till honom: — Ni blir bestämdt en stor man, ni har så gedigna kunskaper!

— Nej, — svarade han med vemod i stämman, — det blir aldrig någonting af mig. I och med detsamma jag lemnar ert hem, fröken Cecilia, i och med detsamma har jag — — —

— Ni *får* icke säga mer, — sade hon i befallande ton. — Jag vill ingenting mera höra.

* * *

Det undgick ingen att informatorn blifvit så besynnerligt blek och aftärd. Och en dag frågade honom grosshandlaren om han var sjuk.

— Ja, jag känner mig icke riktigt frisk, jag tror nästan det vore bäst att jag reste härifrån. Om herr grosshandlaren ingenting har emot det, ville jag gerna resa så snart som möjligt.

Han fick resa. När han gick för att taga afsked af fröken Cecilia, hade hon gått att bada.

* * *

Den unga baronessan satt i sin salong och läste en bok om själens odödlighet. Baronen, en ståtlig dragonlöjtnant, stod borta vid ett fönster och försökte dressera en pudel att hoppa upp på en stol.

Utifrån inströmmade en blekgrå dager. Det regnade.

Plötsligt kastade baronen en blick ut genom fönstret. — Nej, se, — ropade han, — här har någon skrifvet på rutan. Det är din stil, Cecile! V-e-s-t-a, Vesta, hvad är det för någonting. Är det namn på någon ny drägt.

— Jag har skrifvit det i tankarne, — sade hon, i det hon sprang upp tog af en diamantring och strök öfver bokstäfverna så hårdt att rutan krossades.

Höst.

Hösten hade kommit mörk och kulen, med gula och röda blad och storm och iskallt regn.

När man bor i staden, känner man icke så mycket af hösten, man bryr sig icke om den, och man tänker kanske icke på att en ny årstid inträdt, förr än de första flingorna visa sig. Men om man bor på landet och hvarje dag är i tillfälle att se naturens förändring, då känner man att hösten är kommen, och då födas inom en vemodiga tankar: Dessa rosenbuskar och kaprifoliehäckar och »sammetsblommor», som hvarje dag på eftersommaren fått skatta åt trefnaden inomhus, de skördas nu alla på en gång obarmhertigt och brutalt. Och så när man kommer ut en dag, så stå de der svarta och vederstyggliga. Och just som man är försänkt i funderingar öfver alltings förgänglighet, så kommer der en stormil, som går rätt igenom både kläder och kropp, sägande: — Hvad står du och funderar på? Här är ingen tid till kontemplationer. Hugg du i och arbeta som de andra! Naturen ändrar

icke skaplynne, äfven om du stode der hela ditt lif och såge dum ut.

Och då går man in igen och tycker att allting är så tråkigt, så oerhördt tråkigt, och i ett obevakadt ögonblick tror man sig önska att få säga adjö åt allt och alla, innan den förfärliga vintern kommer. Det skulle vara så skönt att få hvila och drömma — en hel evighet.

Ty de kulna dagarne äro sömngifvande. När man lyckats komma ur sängen, så vill man sofva igen. Åtminstone går man in i sitt rum, der man lägger sig på sin soffa och tänker dumma, dystra tankar, som göra en oduglig till arbete.

* * *

Precis så var det med fröken Hilma Båge i dag. Hon hade nyss ätit frukost och nu låg hon på en chäslong och stirrade i taket. Så grått och ledsamt allting var!

Ingenting att göra, ingenting att tänka på, ingen att tala med, hvarken manlig eller qvinlig. Jo, hon hade visserligen köksan derute, men den var vid dåligt lynne i dag, och Hilma hade redan haft en dust med henne.

Låt se, det är två mil till sta'n, en mil till Stora Hörja och blott en fjerdingsväg till Agnes. — Om hon skulle be Lina gå dit? Nej, då blir hon bara ond igen.

Hon slog sig ned vid pianot och försökte med en »Valse brillante» af Chopin. Men i första löpningen höll hon på att bryta af pekfingersnageln. Herre Gud, så ondt det gjorde! Nageln var tydligen för lång;

den skulle klippas. Så fick hon att syssla med sina händer en timme. Derefter kastade hon en svart schal öfver axlarne, ställde sig framför spegeln och knäppte tillsammans händerna. Så hvita de syntes mot det svarta! Hon rodnade af tillfredsställelse.

Hon slog sig ännu en gång ned vid pianot och rusade nu åstad med »La chasse infernale». Hon spelade den ungefär dubbelt så fort som den borde gå och blef helt varm af ansträngningen. Och så upp från stolen, en storartad svängom på venstra klacken och så framför spegeln igen.

* * *

— Fröken, häradsskrifvaren är här, hvad skall jag säga?

Det kom verkligen någon. Så förtjusande roligt!

— Säga! Herre Gud, du dumma menniska, bed honom stiga in. Skynda, låt honom inte vänta!

— Åhja . . .

Hon fick sällskap! Åh, den hygglige karlen! Hon riktigt tyckte om honom. Hon skulle spela för honom och hålla honom qvar tills föräldrarne, som voro i staden, kommo hem. Hon skulle riktigt lägga an på att vara snäll emot honom.

— Mjukaste tjenare! Jag hör att fröken är ensam hemma. När kan kronofogden väntas? Jag har några papper, som han skulle skrifva på.

Tänkte han gå genast?

— Åh, pappa och mamma komma i afton. Häradsskrifvaren stannar väl öfver middagen?

— Jag tackar ödmjukast. Ett sådant anbud är icke att förkasta i dag, då det är så ruskigt väder.

— Ja, det är ett förfärligt väder. Får jag lof att bjuda på ett glas vin?

Hon skulle göra det angenämt för honom. Åh, hvad hon skulle vara snäll mot honom!

Häradsskrifvaren var ungkarl och ungefär 40 år. Han var angenäm sällskapsmenniska och såg icke illa ut. Han hade sitt eget sätt mot fruntimmer, han brukade alltid vara intolerant och elak emot dem och försökte att alltid komma i gräl med dem. Det var icke första gången han gjorde besök hos kronofogdens. Men hvarje gång han varit der förut hade alltid fröken Hilma visat sig tvär och trumpen och med besked gifvit honom att förstå, att hon icke alls var intresserad af hans sällskap och att hon satte sig öfver alla de dumma qvickheter, han kom fram med.

Häradsskrifvaren blef derför alldeles förvånad, då han träffade fröken Hilma i dag. Han hade icke riktigt klart för sig, hur det gått till att han kommit in och nu satt i soffan i stora salen och vid tonerna af »Jeunesse dorée» smuttade på portvin, äkta eldigt portvin.

Och der sänkte sig liksom en domning öfver hans sinnen, och han erfor en stilla söndagsfrid. Och tanken på ett eget hem kom för honom, ett eget hem, der hon, Hilma, skulle vara herskarinnan. Tänk om hon . . .

Hvarför hade hon varit så gudomligt vänlig mot honom i dag? — — — För tusan, han var häradsskrifvare, hade goda inkomster, såg bra ut — det *kunde* mycket väl hända att hon fattat eld och att alla hennes små elakheter de förra gångerna endast hade varit tillgjordhet.

— Skål, herr häradsskrifvare!

Hon flög upp från pianot, och der hon stod nu framför honom, blossande röd och med glaset i hand, liknade hon en härlig, eldig bacchant, tyckte han.

Men hon hade icke en utmanande uppsyn, hon var en jungfrulig bacchant, rodnande af vinet, men ock af en ung kärleks första vårströmmar.

— Så fröken spelar och så gudomligt älskvärd fröken är! — klämde han fram, fastän det tycktes honom sedermera vara rysligt dumt sagdt.

Hon blef om möjligt än mera röd än förut, förskräckt öfver den eldsvåda, hon oafsigtligt och omedvetet framkallat. Häradsskrifvaren såg henne så beundrande och hundtroget in i ögonen, att hon kände sig riktigt generad.

— Det är ingen konst att visa sig älskvärd, när man är i godt lynne.

— Om hon ändå hade sagt: när man har älskvärdt sällskap, tänkte häradsskrifvaren.

* * *

Ett tu tre slogs dörren upp, och in kommo kronofogden och hans fru och började pelsa af sig.

Der blef en treflig afton med musik, bildad konversation, punsch och vin och god mat, så att när häradsskrifvaren reste hem, var han varm om både hufvud och hjerta.

Sista akten på denna dag slutade för häradsskrifvaren på samma sätt som sista akten i Faust. Han såg himmelen öppen, och en oändligt salig känsla af kärlek och hopp vaggade in honom i en sådan der ljuf sömn, der man ingenting drömmer.

Och fröken Hilma?

Som en vanlig, frisk menniska somnade hon lugnt. Men innan hon lade sig, tog hon fram ett porträtt af en ung herre i martisskrud, skakade långsamt på hufvudet och sade:

— Kommer du icke snart och hemtar mig, du stygge älskling, så går jag in vid landsstaten.

En farmaceut.

(Apoteksinteriör från 1900-talet.)

Jonas Chrysostomus Burk gick omkring och stöflade i sitt lilla apotek. Han tog ned en burk på hvilken stod Sulphas Ferrosus och ännu en hvilken var signerad Rad. Althæa pulv. Han bar burkarne till recepturen, der en liten arsenal af andra flaskor väntade. Och så började Jonas Burk att laga i ordning några hundra piller.

Jonas Burk var en liten, korpulent herre med svart, stripigt hår, svarta hängande mustascher och ett rundt ansigte, hvilket under marknadsdagar kunde glänsa som solen, men hvilket också under kulna novemberdagar, då affären gick klent, kunde tyda på ett humör under nollpunkten.

Apotekare Burk snusade. Det är många apotekare som snusa, men de bruka i så fall sköta sin näsa omsorgsfullt. Tyvärr var icke detta fallet med apotekare Burk. Beständigt såg hans luktorgan svart och explosivt ut. Och när till detta kom, att han emellanåt vid expedition af salvor i distraktion vaxade

sina mustascher med salvan, så finner läsaren lätt, att apotekare Burk icke tedde sig särdeles prydlig. Om vi till hvad ofvan sagt är lägga glasögon och en del sämre beklädnadspersedlar, så har ni Jonas Burk upp i dagen, sådan han lefde och verkade i —köping.

Både läkaren och veterinären i —köping voro mycket lifvade för att experimentera. Så fort något nytt ämne gjorde sin entrée i apoteksverlden, vips beordrades apotekare Burk att anskaffa det. Läkaren särskildt var komisk derför att han föresatt sig, så såg det ut åtminstone, att låta olika länders farmaceutiska preparat genomgå smältningsprocedur hos hvarje krank —köpingsbo. Detta förfaringssätt hade ingifvit apotekare Burk en kolossal vördnad för doktorn. Han stod för honom så högt någon menniska kunde komma. Och när derför någon lidande —köpingsbo kom in på apoteket och ville ha för 10 öre droppar, så kunde det hända att Jonas Burk tog på sig högtidsminen och sade: — Ni bör vända er till läkaren och icke ordinera för er sjelf, ty ni förstår det icke.

På marknadsdagarne förekom också få »handköp». Det var mest recepturgöromål alltsammans.

Det var minsann icke lätt för Jonas Burk, ensam som han var, att medhinna alla göromål på en marknadsdag. Men som han var en praktisk man af gamla skolan, gjorde han derför undan en del af göromålen 3 veckor före marknadsdagen, som inföll en gång i månaden. Han hade morfin i lösning, han hade physostigmin också i lösning, ty det ämnet gick åt mycket, emedan böndernas kreatur mycket ledo af kolik. Han hade alla möjliga piller färdiga, alla möjliga pulver. Och som doktorn vid sin receptskrif-

ning var oberäknelig, kan man säga att på —köpings apotek fans allting färdigberedt, dekokter, infusioner etc. Och om händelsevis gentiana och digitalisinfusionerna någon gång under den långa väntetiden skulle mögla — ja, då tog man bort möglet, och infusionen var nyberedd.

Men så kommo klagomål i massa från landtbefolkningen: medikamenterna verkade icke, de dugde till ingenting. Jonas Burk blef rädd, slog ut en mängd säregna kompositioner och skref efter ett biträde.

Åtta dagar derefter, en tidig morgonstund, just som Jonas Burk dammade sitt apotek, inträdde en ung man, som anländt med morgontåget. Det var en lång, ljus räkel med slapp uppsyn och lutande axlar. Han var iklädd en stor nedvikt krage med en mycket vacker och mycket stor rosett, antagligen någon gammal gardin som entledigats. Om hans person eller hans kläder i öfrigt är icke mycket att säga.

Det var ingen gillande blick Jonas Burk kastade på sitt nya biträde, som bugade sig med kypareslång och lät två matta strålar brytas i Jonas Burks glasögon.

Men han gick fram och tog honom i hand och helsade honom välkommen i alla fall.

* * *

Fyra månader ha förflutit. Och under denna tid har Jonas Burk kommit till insigt om, att man icke bör bedöma en menniska efter hennes utseende. Ty om han i Herman Sandell, sitt nya biträde, anade ett får, så fick han en ulf. Det fans ingenting som

biträdet icke anmärkte på, och Jonas Burk behöfde hvarje dag bli utom sig af vrede.

Men så uppföddes biträdet också med hufvudsakligen nyponsoppa och sillsalat, rätter som fru Burk med en viss hjertlig enträgenhet serverade om middagarne.

Men slösandet med bittra ord och sparandet på god föda alstrade i längden ett spänningstillstånd, som var allt annat än angenämt för parterna. Numera helsade man icke god morgon på hvarandra, sade icke heller god natt, arbetade tyst och stilla. Endast då och då afbröts enformigheten af ett hånfullt skratt, en halfqväfd ed och några vänliga ögonkast.

Samma dag Jonas Burks tålamod kreverade och kom honom att helt hastigt vidröra farmacie studiosi Herman Sandells venstra kind, samma dag medförde eftermiddagsposten ett bref från ett närgränsande apotek. När Jonas Burk läste detta bref, blef han helt orolig och han ångrade djupt att han slagit sitt biträde. Brefvet var en varningssignal från apotekaren i —berg och innehöll endast ett ord: »Visitation».

Det blef en rörelse på Burks apotek. Frun, pigan och laboratoriedrängen skickades upp på gräsvinden för att plocka mögel af drogerna och färska upp dem litet. Herman Sandell fick befallning att göra ståndkärlen och vågarna prydliga, och Jonas Burk trippade omkring och samlade ihop en mängd kompositioner, som vid en visitation skulle gjort honom tjenstledig för en tid.

Han anade icke något ondt, fastän han visste att det sjöd af harm derinne i det unga apotekarehjertat, hvars egare just nu iakttog att gubben Burk

samlade arsenalen i ett litet väggskåp, till hvilket nyckeln plägade förvaras i en gammal cigarrlåda, som för öfrigt var fyld med skräp.

* * *

Från köket smög sig in i laboratoriet och derifrån in i apotekslokalen ett behagligt stekos. Inne på apoteket sutto visitator, länsmannen, apotekare Burk och Herman Sandell. När de kände stekoset, lyfte de alla näsan i vädret, och länsmannen var ohyfsad nog att slicka sig om munnen.

Och allt var nu klart, allt genomgånget, beskådadt, och protokollet skulle just underskrifvas. Apotekare Burk kände sig som en general efter en vunnen drabbning, som dock, tack vare middagen med de två sorters vinerna, för honom blef en Pyrrhusseger.

Visitator har doppat pennan. Han sätter den på papperet. I detta ögonblick höres från det lilla undangömda väggskåpet en knall, som var så stark att den kom apotekare Burk att blekna och Herman Sandell att rodna. Visitator anade ingenting, men fick ändå ett spårhundsuttryck i ansigtet.

— Hvad var *det*, — frågade han.

— Det var visst från skåpet här, — sade Herman Sandell och sprang fram och öppnade det.

En massa flaskor, alla väl fylda, blottades. Visitator gick fram. Han log. Det var dödstyst i rummet.

— Nej men se så mycket goda saker! Sulphas physostigmicus i lösning och chloretum morphicum, det var kolossalt, 600 gram. Hvilken vacker grönska

på de här jernpillerna. — — Jaså, hr apotekare! Jag tror att vi få göra en ändring i protokollet.

* * *

Middagen afåts icke. Visitator åt på hotellet, länsmannen gick hem, och apotekare Burk och hans biträde anställde en liten kapplöpning i apoteket. Denna löpning slutade så, att Herman Sandell kom med blossande kinder upp på sitt rum och började leta efter sina kappsäckar.

Småstadslif.

I hela staden kände man mycket väl till förhållandet, men ingen talade gerna om det. Det var ju så ömtåligt!

Kontorister och krämare tyckte att deras stad blef förnäm, blef något stort, fasligt, hemlighetsfullt, ungefär som London eller Paris, endast derför att ett sådant förhållande kunde ega rum. Det yngre släktet var stolt öfver sin stad för att något dylikt kunde hända der. Herr Wallgren specielt var öfvertygad om, att om han kom till hotellet i B. och skref in sitt namn och hvarifrån han var, så skulle vaktmästaren göra i ordning ett förbindligt leende, som ungefär skulle säga: — Åh, min herre, är ni från *den* sta'n, den lättsinniga, förtjusande sta'n. — Och herr Wallgren kände en glädjerysning längs ryggen.

Men äldre folk skakade på hufvudet: — Det var i sanning upprörande!

De som skandalen gälde hade genomgått alla grader, de hade svärmat i månsken till sjös och lands. de hade dansat tillsammans på alla baler — och hur

många gånger hade de icke tillsammans vandrat i musikens verld och låtit sina själar föras bort på vågorna af en skön, harmonisk tonskapelse.

Hennes man var också mycket musikalisk, och ibland, när aftonen var fri från arbete, kunde hans fru och hans vän spela duett för fiol och piano och han bidraga med sin präktiga baryton. Och då voro de lyckliga alla tre.

Nog visste den äkta mannen mycket väl, att man i den lilla staden hade sina särskilda åsigter om de der samqvämen hemma hos honom, allrahelst då de saknade hans närvaro. Men som han var en man som gått i fred i hela sitt lif och som icke hade några passioner, utom de för musik och en god cigarr, så brydde han sig icke om hvad folk pratade.

En morgon — det var torgdag — såg man fruarne i stället för att göra uppköp bara prata. De bildade grupper här och der och hviskade med hemlighetsfulla röster och blickade och nickade. Om man till och med varit utländing och kommit till staden just den morgonen, skulle man genast förstått, att fruarne hade något »gefundenes fressen», som retade aptiten i hög grad. Gissade man på detta, så gissade man rätt. De hade funnit något som i en småstad är nästan lifsprincipielt: en skandal. Hvilka blixtrande ögon, hvilka spetsiga infall, hvilken utomordentlig liflighet hos de alla älskvärda qvinnor som stodo här samlade och »försökte» rentvå sin nästa, men icke lyckades.

En äldre herre sneddade öfver torget bort mot den plats der fruarne stodo. Han var just ute och motionerade på brunnsdrickningen.

— Goddag, farbror! Goddag, käre notarien, så roligt att ni kom! Nu må ni tro — ja, ni har naturligtvis hört det?

— Nej, hvilket?

— Jo, ser notarien, det är så att — nej jag kan icke tala om det, kom du och hjelp mig, Amelie —

I detta ögonblick kom löjtnant A. inrusande bland de församlade: — Hvad har händt, hvad står på? Är det någonting nytt? Men så tala då!

Om några sekunder hade löjtnant A. fått veta alltsammans och skyndade derifrån för att sprida denna historia. Till och med den galltungade fru B., fruktad af alla sina väninnor, kunde icke undertrycka ett leende, när hon såg med hvilken brådska löjtnant A. gaf sig i väg. Hon visste nu, att om hon annonserat hela skandalhistorien i tidningen, skulle hon icke kunnat få ut den så väl som genom löjtnant A.

Och löjtnanten begaf sig genast till sin svärmor. Det är ett sällsynt förhållande att någon sympatiserar med sin svärmor. Men i hela staden visste man, att ingenstädes fans två så lyckliga menniskor som löjtnanten och hans svärmor, när de tillsammans fingo häckla sin nästa.

— Vet svärmor, jag tänker skaffa mig litet extra sysselsättning. Jag tänkte söka den plats som notarien W. haft.

Notarien W., hvad är det du pratar. Inte kan han ha lemnat sta'n så länge hans dulcinea bor här.

Men det har han i alla fall gjort. Han blef utkörd i natt, när han kurtiserade sin käresta. Axel kom hem från klubben och fick se sin fru stå på balkongen med den der unga glopen. Han sade honom rent ut hvad han tänkte om honom och så körde han ut

honom. Frun svimmade. Och nu på morgonen har det förälskade paret rest — till Köpenhamn.

— Nej men, min käre gosse, hvad säger du? Det var det gräsligaste jag hört på länge. Men det var det jag sa'. Mins du inte att jag sa' att det skulle gå galet. Axel ville aldrig tro mig. Jo jo, man har händelsevis varit med och känner menniskorna. Nej, vet du hvad, något dylikt har jag aldrig kunnat tänka mig!

— Hvem talade om det?

— Fru B. och en hel mängd andra fruar, hela sta'n vet det redan. Folk stå ute i gathörnen och hviska, och den gamle notarien springer omkring och sqvallrar. Usch, jag kan inte tåla den der karlen!

— Vet du, om vi skulle ställa till kafferep här hemma i eftermiddag, skulle inte det bli förtjusande, säg?

— Jo, det skall verkligen bli roligt att se hur det här kommer att gå. Svärmor bjuder naturligtvis fru B. med. Hon sätter lif i alltsammans, fast jag tycker att hon är väl skarp. Hon tänker aldrig på hvad hon säger och så »skarfvar» hon så mycket.

— Kära Angantyr, jag *måste* gå bort till min syster och tala om det här. Hon har bestämdt inte reda på det ännu. Det var ju alldeles förfärligt.

* * *

Vid kafferepet på eftermiddagen hade stadens alla prathungriga fruar kommit tillsammans. Man tryckte leende hvarandras händer och nickade betydelsefullt. Det var som om man kommit tillsammans till ett hemligt möte. Alla sutto tysta, smått generade. Ingen ville börja. Man prisade kaffet, talade om det vackra vädret.

— Jag mötte Axel alldeles nyss, han såg så nedslagen ut. Jag gick fram och sade till honom: »Jag beklagar dig, gamle vän.» Men han såg så besynnerligt på mig. Jag tror bestämdt att han har blifvit konstig i hufvudet, stackars hederlige Axel!

— Tänk en sådan menniska. Att behandla sin präktige, hederlige man på ett sådant sätt, — sade löjtnant A:s svärmor — — jag undrar hvar de äro nu?

— Åh, de äro väl i kongens by fortfarande. De ha nog roligt minsann.

— Att han inte skickar polisen på dem!

— Efter hvad jag hört, — sade löjtnant A., — har han redan telegraferat till detektiva polisen i Köpenhamn. Så att snart ha vi dem kanske här igen!

— Nå, du min skapare, — skrockade gamla öfverstinnan, — de skola just göra en vacker min! Vet ni, mina vänner, så länge jag lefvat har jag aldrig hört maken till det här!

— Men hon har ju aldrig tyckt om sin man, — yttrade en ung, svärmisk fru, — hon gifte sig bara för att rädda sin gamle far från ruin?

Alla vände sig om och stirrade på den djerfva. Tänkte hon måhända försvara den otrogna, den ärelösa makan?

— Min bästa fru, — sade löjtnant A., — hennes handling blir ingen uppoffring, då hon sviker sin hederlige man!

— Kärleken är en sak, min bästa fru, — tog gamle notarien till ordet, — och pligten är en annan. Det är nu visserligen sant, att kärlek och pligt icke alltid följas åt, men hos den som pligten icke förmår beherska känslan, hos den finnes icke heller någon karakter. Den qvinna om hvilken vi här tala är i

alla händelser mycket brottslig. Jag kan icke, hur mycket jag än låter hjertat tala till förmån för den olyckliga, jag kan icke, säger jag, finna en enda ömmande omständighet, en enda ursäkt för hennes usla handlingssätt. Hon har också för alltid stängt sig ute från den krets, på hvilken rena seder i främsta rummet tryckt sin pregel.

— Jaha, min kära Fanny, — sjöng fru B., med sin klarinettstämma, — du skall icke tro, att den så kallade kärleken öfverskyler alla möjliga dumheter.

— Men, mitt herrskap, — fortsatte notarien, — när hon kommer tillbaka, skall hon minsann få veta hvad hon gjort. Jag förmodar att ingen kommer att umgås med henne, åtminstone icke någon af oss.

— Det är ju klart att den som känner henne efter det här, den gör gemensam sak med henne, — inföll fru B.

Nu öppnades dörren till matsalen. En jungfru kom in och hviskade några ord i örat på värdinnan.

— Bed henne stiga in. — — Mitt herrskap, det är bara fröken Palmgren, hon är visserligen icke hitbjuden, men vi känna ju hennes egenheter.

In kom strax derefter en liten tunn, mager menniska med blå glasögon och ridikyl, ur hvilken stack upp en påbörjad virkning.

— Mycket välkommen, snälla fröken Palmgren! Nå, fröken har väl hört?

— Ja, det var ju förskräckligt. Men han lefver ju ännu, — sade fröken Palmgren och tog upp virkningen.

— Lefver, lefver! Hvad i Herrans namn menar fröken Palmgren. Är han sjuk eller ha de kanske försökt mörda honom också?

— Ja, men det lyckades gudskelof inte!

Det gick en rysning genom de församlade.

— Ack, snälla fröken Palmgren, hvem talade om det här, — frågade fru B., med vibrerande stämma. — Hon hade hjertlidande.

— Ja se, egentligen var det så, och när smeden kom in i verkstaden så . . .

— Smeden?

— Ja visst, det stod ju så i Nyheterna vill jag minnas att när smeden — — —

— Men snälla fröken Palmgren, hvarom talar fröken?

— Om hvad? Om dådet i Jerfsö naturligtvis!

Paus, lång paus. Fru B., såg generad ut. Löjtnant A. såg ond ut, precis som han blifvit lurad på en god middag.

— Jag kan inte förstå, min bästa, — sade notarien, hur ni kan tänka på dylika saker, när mycket värre ting tilldraga sig i er egen stad. Har ni då verkligen inte hört den förfärliga skandalen?

— Skandalen? Nej! Jag har inte hört någonting.

— Ni är beundransvärd! Vet ni då inte att notarien W. rymt med kassör L:s fru?

Fröken Palmgren började skratta. — Det är omöjligt — sade hon.

— Omöjligt! Jaså, ja-a — så! Och det vet ni?

— Jag träffade både kassören och hans fru och unga notarien i plantaget när jag gick hit.

— Ni har sett miste, det är icke möjligt!

— Ack, jag talade vid dem en lång stund!

— Tänk att folk kan narras så, — sade löjtnant A.

— Narras! Tror löjtnanten mig inte? Hvad menar löjtnanten?

— Jo, jag menar att det är upprörande att folk kan sprida ut sådana historier, det är förfärligt!

— Ja, det var det värsta jag har hört, — sade fru B.

— Jag anade genast i början, att icke allt stod rätt till, — yttrade gamle notarien. — Det är skändligt att tala så illa om en ärbar hustru.

Löjtnant A. gick bort till sin svärmor och hviskade: — jag måste bort till Rudolf och spela vira, jag går nu.

Väl utkommen träffade löjtnanten en sin vän.

— Vet du, — sade denne, — det är bra kostliga menniskor här i sta'n. I morse hörde jag att Axels fru rymt med notarien W., och nu gå alla tre och språka i plantaget.

— Jojo, — sade löjtnanten, — fröken Palmgren berättade för en stund sedan inne hos min svärmor att notarien försökt mörda Axel — —

— Ha, ha, ha, det är kostligt.

— Kan du tänka dig, käringen sa': — Men han lefver ännu — *ännu* hör du!

Och herrarne skrattade omåttligt och fingo en glad afton.

Skendöd.

Det fans icke många menniskor som han icke var skyldig något, åtminstone af dem som voro i Upsala. Och alla morgnar måste han ut tidigt för att icke blifva eftersatt af sina björnar.

Men så kom en lördag, till hvilken han lofvat betala en hel mängd skulder. Och tidigt på morgonen steg han upp — för att ut och »vigga».

Men när han kommit ut på gatan och fick se det vackra vårvädret, fick han andra tankar. Han ställde kosan ut mot Vaksala kyrka. Han visste att hans handlingssätt var obetänksamt, ytterligt lättsinnigt, men vädret var så härligt, fågelsången och solskenet — ack, det var omöjligt att emotstå dem. Han kände något af befrielse inom sig: han kunde ju springa sin väg från alltsammans om han ville. Ingen menniska kunde hindra honom från att helt enkelt rymma, och ingen björn stod och lurade på honom, ty det var för tidigt på morgonen. »Farväl brackor!» Han knöt handen mot staden och gick med hastiga, spänstiga steg utåt landsvägen.

Men i den angenäma sinnesstämningen blandade sig snart en obehaglig känsla: Han kände sig redan som en usling, fastän han ännu ej mankerat betalningen. Han frågade sig sjelf hvad det kom sig att han var i ofrid med sitt inre, och han fick det svaret, att han redan så fullt och fast beslutat att icke bry sig om att betala i dag, så fullt och fast, att sjelfva negligerandet af betalningen endast var en tidsfråga.

Ja, men tänk så många som gjorde på samma sätt! Det gälde ju för honom icke längre att visa sig som den bäste, endast icke som den sämste.

Om han skulle gå till Sigtuna och ligga der en vecka, så skulle fordringsegarne tro att han lemnat Upsala för den terminen, och sedan kunde han komma tillbaka och få lefva i lugn och ro den återstående tiden ända till början af juni, då man väntade honom hem.

Nåja, men sedan, nästa termin? — — Det närvarandes glädje kom honom att se det tillkommande i ett förmildrande ljus: Åhja, det blefve väl alltid någon råd!

För resten, hvad skulle man kunna göra honom? Skrifva till hans far? Det var för gammalt. Stämma honom på konkurs? Ha, ha, stämma honom på konkurs. Ja, då skulle man allt få mycket.

Och sedan, när han gjort konkurs, så blefve han fullkomligt fri och kunde slippa att gå krokvägar till matstället och kunde få sofva i fred om morgnarne och icke behöfva lemna sitt rum så tidigt, att ingen fordringsegare skulle kunna träffa honom inne.

Fullkomligt fri? Javisst!

Fullkomligt?

Ja, tänk så många menniskor som kommit sig upp just genom konkurser, som vunnit ohyggligt med penningar på sina cessioner.

Ja, men friheten, den fullkomliga friheten?

Ah, det var bara känslopjunk. Icke miste man sina medmenniskors aktning om man händelsevis råkade göra konkurs, det hade han då sett. Man var lika god som förr och till och med bättre, ifall konkursen varit »gentil». En stor konkurs på t. ex. 200,000 kronor qvarlemnade t. o. m. ett slags strålkrans omkring den bankrutterades namn.

Frihet? Ah, det är dumheter, idel dumheter. Frihet! Precis som det kunde vara något orätt, någon synd att — —

Han blef röd i ansigtet.

Han stannade och såg sig omkring. Landskapet låg badande i den härliga morgonens ljus. Då och då höjde sig ur åkern en liten lärka och steg på flitiga vingar mot det blå. Och hon sjöng så vackert. Märkvärdigt att han, som var född och uppfödd på landet, aldrig lagt märke till huru stormande gladt en sådan der liten fågel sjöng. Sången gick ju ned i hjertat. — Hvad lifvet dock var skönt. Hur skönt att lefva frisk och sund en sådan solig vårmorgon som denna. Man kände hur man med hvarje andedrag insöp helsan i lungorna. Det gjorde en så godt att få andas doften af fuktig jord och af ungt, vårgrönt gräs.

Men plötsligt gick solen i moln. En mörk skugga drog öfver landskapet.

Han blef dyster. Ack, han förstod det nu: Han skulle mista aktningen för sig sjelf, och sedan kunde

han begå hvad som helst. I allmänna lifvet tolererades konkursen, men inför en rent moralisk domstol måste den anses såsom åtminstone halfbror till skurkstrecket. Skurkstreck! Han ryste — — —

Det bar af i traf till staden igen. Han sprang som om det gält lifvet och han var så sprittande glad. Han tänkte icke alls på att hans vigilansförsök kunde misslyckas.

När han kom in i staden, sprang han direkt till en kamrat och så vidare hela förmiddagen trappor upp och trappor ned. Besynnerligt! Han hade ingen fruktan numer för att möta sina fordringsegare. Han gick fram och helsade på dem, var ödmjuk och vänlig och fick vänlighet tillbaka. Hvad alla menniskor voro hyggliga i dag!

Och när klockan slog tolf, hade han icke mer än fjerdedelen af summan, han skulle betala. Men med gladt mod och rosenrödt hopp gick han omkring till dem han lofvat betala, gjorde smärre afbetalningar och fick utan synnerlig möda det återstående prolongeradt på två hela månader.

Han hade gjort hvad han kunnat. Han kände sig glad ända in i själen. Han kände sig nöjdare och gladare än den dag, då han tömde sitt första glas punsch på Flustret i nyförvärfvade vänners lag.

Kamraterna vid middagsbordet trodde att han fått ett större »rek», ty de hade icke sett honom så uppsluppen på länge.

Men på qvällen gick han tidigt hem. Han tände sin pipa och lade sig med den för första gången på länge angenäma känslan af att kunna få hvila i ro och slippa att vakna vid grälande stämmor.

Men innan han somnade hände det något som han aldrig skulle trott, ja som han på morgonen skulle hånfullt skrattat åt. Han knäppte samman sina händer och hviskade: »Gode Gud, jag tackar dig!»

Årstiderna.

Det är förunderligt huru olika lynne man har en vinterdag då det är 20 grader kallt mot en då det är en grad blidt och solsken. Går man ut en 20-graders dag, tackar man Gud när man väl hunnit hem igen och fått nattrocken på och pipan tänd. Man eldar hela dagen i kaminen och fryser ändå bara man genom fönstret ser ned på gatan och varseblir samhällets parias i söndriga skor och tunna kläder springa om hvarandra och ha mycket brådtom för att inbilla andra att de ha något att göra och icke öfva sig i svältkonsten. Man beklagar en sådan dag alla som måste svälta och frysa och med ett visst vemod i hjertat kryper man till kojs och vaknar dagen derpå med hufvudvärk af den starka värmen.

Men går man ut en en-graders dag, så vill man ogerna gå hem igen. Man känner i sitt bröst en öfversvallande glädje öfver att man får lefva och man insuger med oerhörd förtjusning den härliga vårluften. Man glömmer under sådana dagar att det finnes lidande och nöd här i verlden, hvilket dock icke hin-

drar en att tömma sin börs i den förste tiggares hand. Ja, man är frikostig en sådan dag, frikostig ända till öfverdåd. Men man tänker kanhända så: »Det är så härligt att lefva!» och man ger sin slant icke utan en viss biafsigt att vår Herre, som ser ens goda hjerta, skall låta en lefva litet längre för det der hjertats skull.

Detta är om vintern.

Men när man hunnit en bit in på våren, börjar man längta efter värme. I början är det nog bra angenämt att få gå ut och titta, huru sipporna krypa fram och höra bäckarnas sorl och lärkornas upplifvande, glada sång. Och bröstet fylles af liksom nytt lif.

Men ju längre våren skrider framåt, ju mer längtar man efter värme och man är ursinnig öfver det nyckfulla vårvädret. Man längtar efter den tid, då man får stupa kullerbytta i skjortärmarne ute i grön-gräset, då man kan få bada timtals och sitta uppe på en klippa och soltorka utan att frysa.

Och bäst man en dag sitter och arbetar, så kommer någon god vän in till en och talar om att det är tjugo grader varmt i skuggan. Sommaren har kommit utan att man märkt det. Och bor man då i staden, gör man en lustresa till landet, rullar sig i skogsbackarne och får sina kläder nerblötta af den listiga mossan, dricker mjölk i bondstugorna och väsnas och pratar som om man vore tokig — det är lifsglädje, sommarglädje alltsammans — och man binder kransar, som man sätter om hatten, och kommer på qvällen hem och ser ut som en »skogsmenniska», ty man har bestämdt med sig profver på allt som finnes på landet, oberäknad en del skalbag-

gar, gräshoppor och tvestjärtar, som frampå natten låta en veta af deras närvaro. — Bor man på landet, går man ut i nattrock och tofflor, ta'r med en af fru Carléns romaner och lägger sig i en hängmatta. Om en halftimme lyser solen genom löfverket rakt ned i hängmattan. Hon lyser på en lycklig dödlig, som fått somna i naturens sköte, omgifven af grönska och solsken.

Men när högsommaren kommer och värmen börjar stiga till trettio grader, då blir det tråkigt. Då har man endast de sköna, ljumma aftnarne med månsken att njuta af. Man kan sitta ute och prata på verandan halfva natten.

Men så börja aftnarne att bli litet kyliga, man kryper in redan klockan tio, ty det börjar bli så mörkt också. Ja, det kan till och med hända att man icke alls är ute en sådan qväll, utan att man sitter inne vid lampan och arbetar. Och vid lampan vaknar längtan efter vintern.

Ty icke många längta väl efter hösten. Nog är det storartadt, om man t. ex. bor vid kusten, att se höststormarnes raseri, hur de slunga upp stora fartyg högt i luften, på vågryggarne; nog är det behagligt understundom att höra regnet piska rutorna och stormen hvina, ty det inger en känsla af välbefinnande hos den som slipper att vara ute. Men icke kan det vara angenämt att iakttaga, huru naturen kämpar för sitt lif mot en öfvermäktig fiende. Och det är naturens stora förvandlingsscen som kommer äfven ett modigt hjerta att rysa. Aldrig tänker man så mycket på döden som om hösten. Det är liksom ginge en klagosuck genom hela naturen; det är dess dödssuck, ty sedan hösten sköflat allt hvad naturen egde

af skönhet och behag, så tager den till frostnätterna, som döda den afklädda naturen, och vintern kastar hastigt sitt hvita täcke öfver liket, antagligen för att bespara menniskorna den tröstlösa synen af en grå, kall, steril jord.

Man drar också en suck af lättnad, när de första flingorna komma. Vintern är den årstid, som bäst tolereras, ty vid lampan de långa qvällarne går arbetet så lätt, på balerna har man så gudomligt roligt, på isen får man så frisk motion och att åka släda är så angenämt och så har man ju julen med hembrygdt öl och fläsk och klenäter. — Och man tycker att det är riktigt roligt, när vintern sturskar upp sig och kör ned qvicksilfret trettio streck under nollpunkten. Man har samlat så mycket värme under sommaren, och instufvandet i pelsar har nyhetens behag.

Men när man dansat sig trött, när skridskobanan börjar bli tråkig och det stilla lifvet vid lampan enformigt, då längtar man åter efter våren och, när den kommer, efter sommaren. Så går hvarje år med ständig längtan efter den årstid som komma skall.

Låtom oss skiljas.

Längst ned i dalen låg kyrkan. Landsvägen strök förbi utmed kyrkogårdsmuren.

Det var höst nu, och stormen jagade upp hela skyar af vissnade blad inne på kyrkogården. Den kom från andra sidan af kyrkan, sprang rundtomkring, gensköt sig sjelf och dref löfven långt upp mot tornet. Solen hade gått upp i dag som andra dagar, men syntes icke; jo, ibland, då stormen slet sönder molnslöjan, tittade hon fram, men det varade blott en sekund.

Och den mörka skuggan for återigen blixtsnabbt fram öfver berg och dal, klättrade öfver kyrkan och fortsatte sin färd.

Derinne på kyrkogården gick en ung qvinna och spatserade. Då och då borrade hon parasollen ned i sanden och kastade en otålig blick utåt landsvägen.

Slutligen kom han.

Det var en mörk, ståtlig ung man med markerade anletsdrag och distingueradt utseende. Han såg ut att vara ungefär trettio år.

Hon stod på andra sidan grinden, när han kom. Hon sprang honom icke till mötes, utan lät honom öppna grinden, hvarefter båda under tystnad och efter en stum helsning fortsatte promenaden tillsammans.

De stannade vid en graf, öfverväxt med murgröna och omgifven af en ligustrumhäck. Der fans en liten grönmålad träbänk derinom, och der slogo de sig ned.

De sutto tysta en lång stund och stirrade på grafven. Slutligen vände han sin blick mot henne och deras ögon möttes.

— Ja, du vet hvarför jag bedt dig komma hit. Jag vill ha allt klart emellan oss. Dina bref blefvo på sista tiden så besynnerliga, jag kände icke mer igen dig. Och som jag vet att din far icke är mig särdeles bevågen, har jag bedt dig komma hit, så att ingen får veta att vi träffats. Säg mig nu hur det är, älskar du mig fortfarande?

Intet svar. Hon bara såg på honom.

— Ser du, — fortsatte han, — du har blifvit så kall på senare tiden. Dina bref tyckas mig andas endast likgiltighet. Hvarför är det så? Hvad har händt? Har man förtalat mig?

— Ja.

— Hvem?

— Ja, jag vet inte om jag skall kalla det förtal, ty det kan ju vara sanning. Min mor sade att du var — ack, bespara mig smärtan att säga ut ordet. Vi kunna aldrig mer i alla fall komma på den förtroliga fot som vi varit — är det dig icke nog, hvarför skall jag förklara?

— Finner du det så underligt, att jag vill veta hvad som kommit din kärlek att öfvervinnas, din kärlek som jag trodde fast som klippan, trodde på som på Gud.

— Ack, min vän, du gör orätt i att förebrå mig, du vet icke hur det marterar mig. Om du som jag hvarenda dag hela sommaren fått höra alla möjliga oarter hos den person som du skänkt din kärlek, och om du sedan ändå trott på honom och man då ytterligare förvärrat hans fel och du då, ursinnig och hatfull, sjelf undersökt förhållandena och funnit alla misstankar grundade . . .

— Aha!

— Ja, Gustaf, funnit allt sammans sant — skulle då icke din kärlek svalnat? Säg mig, var din kärlek af det slaget att den skulle bestått ett sådant prof?

— Men, Hilda lilla, hvad är det då som du funnit, låt mig åtminstone få försvara mig. Vill du döma en ohörd?

— Nåväl, min mor sade att du var lättsinnig, der har du det, att du rumlade om nätterna deruppe i Stockholm och lefde tillsammans — — med — — fruntimmer.

Hon var blossande röd, men hon grät icke utan såg honom rakt in i ögonen.

Han skrattade, han hånskrattade. — Nå, och du, du gjorde dina efterforskningar.

— Jag reste till Stockholm och sökte dig. Då hade du icke varit hemma på 4 nätter. Det var mig nog. Jag reste hem igen och det kändes som om någonting brustit inom mig. Ack, Gustaf, allt är slut.

— Men, lilla Hilda, låt mig då tala. Det är alldeles sant att jag var borta 4 nätter å rad — jag tror det var för 6 veckor sedan.

— Ja, jemt 6 veckor.

— Då var jag i Upsala och helsade på en kamrat.

— Se mig in i ögonen och säg det!

Han gjorde så.

— Ser du, Gustaf, — hon hade fått en helt annan röst, tycktes det — när jag sökte dig i Stockholm och icke fann dig hemma, bad jag städerskan att få gå in i ditt rum och skrifva några ord till dig. Jag fann då på skrifbordet en liten biljett, och på den stod ungefär så:

»Kom till Stallmästargården kl. 7 och tag med hvad du hafver — vi ha alla med våra —» och det var dateradt fyra eller fem dagar före. Hvad betydde det brefvet. Menade han Upsala med Stallmästaregården, den der fina kamraten?

— Nåväl, du skall få höra allt. Jag ville icke gerna tala om det för dig, jag ville bespara dig detta, derför sade jag att jag rest till Upsala. Men det är så godt att detta får ett slut. — Nåväl, jag var på Stallmästargården och jag var ute i 4 dygn. Vi voro en hel mängd kamrater och hvar och en hade med sig sin dam. De voro alla hyggliga flickor i cigarraffärer eller annorstädes. Der har du alltsammans . . .

— Fortsätt!

— Men, kära du, hvartill skall det tjena. Jag är naturligtvis i dina ögon en förkastlig varelse, jag känner i luften att mellan dig och mig är ett stort afstånd. Du skall aldrig mer komma att älska mig, du skall aldrig kunna inse, att en ung man, som hela dagen släpar och arbetar, ett ögonblick kan blifva alldeles

öfverretad, icke veta hvad han vill — och då begå dårskaper som ingenting ha med moralen att skaffa, icke det minsta. Detta skall du aldrig lära dig inse. Och jag bryr mig verkligen icke om att försöka förklara det för dig, ty det skall blifva dig obegripligt ända till den dag, då du varit gift och fått söner som växt upp.

— Nej, Gustaf, du har misstagit dig, du har misstagit dig förfärligt — —

— Var det endast för att säga detta som du infunnit dig?

— Ja, det var egentliga orsaken. Ser du, jag, liksom du, vill ha allt klart. Du skall icke tro att det icke kostar på mig att skiljas från den framtid som jag nu hoppats på i flera år. Jag kan aldrig älska så oegennyttigt, så varmt mera som jag älskat dig.

— Ack, Hilda, älskade Hilda.

— Nej, afbryt mig icke, det tjenar till intet. Ser du, nu när mitt paradis' portar för alltid äro stängda, nu blir jag misstänksam, beräknande. Kommer någon rik man och friar, får han genast mitt ja, och jag skall blifva honom trogen hurudan han är.

— Hur kan du tala så?

— Ack, Gustaf, det är du sjelf som gjort mig sådan. Jag gaf dig det bästa jag egde, jag gaf dig min unga kärlek. Du har dödat den, du har gifvit den ett sådant dråpslag, att den aldrig mer reser sig. Nåväl, jag skall glömma dig, jag skall förlåta dig. Gå och sök upp dina flammor och lef ett gladt lif med dem. Jag skall aldrig störa dig — hör du, *aldrig*.

— Och du har älskat mig — sade han med ett hånfullt skratt. — Du har verkligen älskat mig, och hvil-

ket förtroende för mig sedan! Jag har då endast att ödmjukast och förbindligast tacka för den kärlek som under dessa år, ehuru med vissa afbrott, kommit mig till del. Jag lemnar gerna rum för den nye inkräktaren. Farväl för evigt! — Han hade rest sig upp och räckt henne handen.

— Farväl! Jag förstår det nu. Du har aldrig älskat mig. Du har haft mig som lämplig att korrespondera med, ingenting annat. Farväl, Gustaf, måtte lifvet gifva dig lycka.

När han vände sig om för att gå, blåste hans hatt af. Han lutade sig ned. Ur hans ficka föll ett litet konvolut, ombundet med röda band. Båda två stirrade häpna derpå. De visste så väl hvad det innehöll.

— Vill du ha det tillbaka? — frågade han med ovanligt vek stämma.

Hon såg upp. Hon var ur stånd att styra sig. Hon ryckte till sig konvolutet och bröt det. Men det var ej hennes bild, det var en varietéprimadonna i ljusblå trikåer.

— Aha, du har tagit miste på porträtt. — Jaså, sådana se de ut. Det här skall jag behålla.

Hon svängde om på klacken och trippade sin väg. Hon gick raskt, och han såg henne försvinna i den grå höstdagern.

Fästmön.

Kupédörren slogs igen och hon var inne.

Det var lång väg hon skulle fara, ända från Vermland till Helsingborg.

Hennes fästman jemte några af hennes qvinliga bekanta stodo utanför med sörjande ansigten.

Hon och han hade redan för fyra månader sedan kommit öfverens om att i afskedets stund vara modiga och icke nedstämma hvarandra.

De höllo ord. Fästmannen var lugn, ja, han hade till och med skrattat högljudt två gånger. Och fästmön hade sagt några skämtsamma ord.

Men nu gick tåget. Farväl! farväl! — Ett hjertligt, trånande ögonkast — och tåget försvann bakom de mörka magasin som skymde perrongen.

Resan hade nyhetens behag. Det längsta hon rest förut hade varit till Karlstad och några gånger till Arvika.

Men nu skulle hon långt bort. Hon hade med noggrannhet studerat jernvägskartan och kommit till

insigt om att den resa hon nu gjorde var betydligt längre än föregående.

Hvad tåget brusade i väg! Det var så skönt att sträcka ut hufvudet och känna den kalla luften slå i ansigtet.

Men så tändes vid en station vagnsljusen. Ute var det svart och hemskt.

Och med ens kom det öfver henne en sådan ångest. Hon kände sig så öfvergifven, så tröstlös. Och tår efter tår stal sig ned för hennes kinder. Hon grät med öppna ögon, hon höll icke näsduken för ögonen. Hon riktigt njöt af att medpassagerarne sågo hur olycklig hon var.

Den allförbarmande sömnen tog slutligen hand om den lilla fästmön. Och det dystra draget omkring munnen försvann. Ansigtet blef lugnt. Hon måtte haft ljufva drömmar.

* * *

»Farväl, min egen älskling!»

Hon vaknade. I lyktskenet från stationen såg hon en ung qvinna stående på vagnperrongen, hållande i fönsterkarmen med små svartbehandskade händer. Ansigtet var förgrådet och ögonen stirrade med ängslan på en vacker ung man, som nyss kommit in i vagnen och som lutade sig i fönstret fram emot den unga qvinnan, som tydligen var hans fästmö.

En afskedsscen! Hennes intresse väcktes. Det skulle bli roligt att se hur andra förälskade menniskor buro sig åt när de skulle skiljas.

Hvad hennes medlidsamma hjerta blödde när hon såg deras afsked. Ack, hon skulle velat ropa ut till den förgråtna flickan: — Var icke ledsen, jag är ju här inne, jag är också fästmö, jag skall trösta er fästman, vi skola samtala om dem vi älska och derigenom förtaga skilsmessan dess tagg!

Och huru gerna skulle hon icke nu, när tåget sattes i rörelse, velat gå fram till den unge mannen och säga: Ack, slå er ned här hos mig, så få vi prata. Jag är så ensam, så olycklig.

Men hon betraktade honom närmare. Han såg icke alls ledsen ut. Och hvad? Bedrogo henne icke hennes öron? Var det möjligt? Han hade vågat falla ned på en bänk och temligen högt säga: — Så der ja, gudskelof, nu är det öfver!

Så nedrigt! Så hänsynslöst! Ack, om hon kunnat stanna tåget och tala om det för fästmön. Om hon visste hennes namn och kunde skrifva till henne.

Plötsligt blef hon blossande röd. Åh, det var alldeles säkert. Förmodligen tyckte Gustaf derhemma detsamma som den der fästmannen midt emot. Det var ovärdigt!

Hon mindes så tydligt hvad hennes mor sagt. Nu först begrep hon det. Betydelsen framstod i sin fruktansvärda sanning!

— Akta dig för männen och tro icke blindt på dem, mitt barn. De äro sällan sådana de visa sig!

Men Gustaf skulle få veta det. Han skulle minsann icke inbilla sig att hon ingenting begrep.

Fästmannen midt emot vräkte sig nu på soffan och tände en cigarett.

En sådan ohyfsad karl! Han hade då bestämdt aldrig varit bland folk.

Om en stund snarkade han så att det »ekade» i kupén.

All hennes harm vaknade. Om hon fått slå honom!

Men vid tiotiden kom konduktören och väckte honom, ty han skulle af vid nästa station.

Tåget stannade!

— Tjenis Gustaf!

Hon hoppade till — jaså, han hette också Gustaf.

— Nå, hur har du haft det i paradiset, var fästmön söt som vanligt?

— Åhja, naturligtvis var hon det.

— Kom få vi se om du har gråtit.

— Inga barnsligheter, pojkar, — brummade Gustaf. — Tror ni att man lipar som ett fruntimmer?

— Vi ha fått lilla rummet i afton. Du kommer väl med och dricker ett glas.

— Ja, var lugn, det skall verkligen smaka skönt —

— — — — — — — — — — — — — — — — —

— Jaså, *jaså*, lipa som ett fruntimmer. Ja-ja, den dag kunde komma då han kunde få ligga på knä och gråta och bedja om en vänlig blick af henne som han nu behandlade så illa.

Och så skulle han på källaren. Han skulle dricka punsch.

Naturligtvis är Gustaf då också på källaren i afton.

Men han skall få höra sanningen.

* * *

När den lilla fästmön trädde ut ur kupén i morgonljuset, hade hennes af nattvak bleka ansigte ett bestämdt uttryck, ett drag af beslutsamhet. Och fästmannen fick några dagar derefter ett bref som bragte honom i raseri.

Jeunesse rouée.

Han var tjugufem år och hade åtskilliga terminer legat i Upsala. Han tillhörde de så kallade nationsdjuren och försummade aldrig att vid ett landskap infinna sig och hugga emot på alla håll, der han icke var rädd att bli stukad.

Han var bland kamraterna känd för sin excentricitet. När han kom upp första terminen, var excentriciteten spelad, ett slags ersättning för karaktär. Men under årens lopp utbildade sig hans lynne, hans åskådning, i fullkomlig öfverensstämmelse med hvad han förut låtsat. Han blef slö, odrägligt slö, och sade sjelf, att han icke visste någonting i verlden som skulle kunna rubba hans lugn.

Hans far var rik och skickade honom så mycket pengar han ville ha, det vill säga öfver trehundrafemtio kr. i månaden fick han icke gå.

Men oaktadt det stora gaget köptes böcker på kredit, hotellräkningarne accepterades in infinitum, och det var icke alltid han hade pengar till sina reguliera två halfvor punsch hvarje qväll.

Sina affärer vis à vis kamraterna skötte han exemplariskt; han mankerade icke ens timman.

Han hade två passioner, brädspel och lefvande språk. På dessa passioner och på punschen offrade han allt han fick.

Icke många slogo honom på fingrarne i brädspel. Men i lefvande språk! Det var för löjligt! Han köpte grammatikor och ordböcker på alla språk han kunde komma öfver.

Volapyk! Utmärkt, intressant! Har stor framtid.

Pasilingua! Volapyk var ett intet mot pasilingua, ty den som hade en bildad uppfostran och kände något så när till lefvande språk, den kunde förstå hvart enda ord pasilingua. Öfvergången till detta språk skulle således gå lättare och från de högre till de lägre.

Ryska, finska, rumäniska, polska, spanska, italienska, franska, tyska, engelska — alla hade han i sin bokhylla.

Och när kamraten vid två-tiden på eftermiddagen gått sin väg, tog språkmannen och lade ihop brädspelet och tog sedan fram en grammatika.

Det gick icke fort med hans läsning. När han träffade på ett ord som såg litet konstigt ut, letade han efter detta ord i alla sina språkböcker för att jemföra. Och så antecknade han hvad ordet hette på tio à tjugo språk.

I hans anteckningsbok funnos inalles trehundratjugofyra jemförelser. Detta var hans arbete på fyra år.

Men han var mycket tystlåten för kamraterna hvad hans studier beträffade. De trodde honom vara

ett öfverdådigt hufvud: »Åh, när han vill ta' i, så var lugn för att han springer om oss allesammans!»

Detta hade han hört så många gånger, att han sjelf började tro det, tro sig kunna *allt*, blott han ville »sätta till».

* * *

Det var juridisk primilinärexamen han sade sig studera på — åt föräldrarne. Men de började tröttna, klagomål inberättades af hemvändande, klarsynta kamrater. Och en vacker dag öfverraskades han af ett besök af sin pappa.

Redan vid middagen samma dag — fadern hade kommit med morgontåget — var gubbens förtjusning öfver sin käre gosse vid kulminationspunkten: — Di ä' afundsjuka bara, di der kamratera du har!

Och gubben reste och smög åtskilliga »långschalar» till sin framstående gosse, hvilken en dag skulle fungera som domare derhemma.

* * *

Taga prillan! Herre Gud, det vore väl ingen konst — litet latin, statskunskap, historia, filosofi. Han skulle taga den ledigt på en termin.

Men han gjorde snart en bedröflig upptäckt, som dock förslöade honom i stället för att väcka hans energi: Han *kunde* icke läsa, han kunde icke hålla ihop sina tankar i tio minuter.

Så började återigen festandet. Han höll sig numera helst på sitt rum för att man skulle tro att han läste.

Men ibland, i mörka stunder, grät han högt af förtvifian. Han, rouén, odågan, låg mången natt och sörjde öfver ett förfeladt lif.

* * *

Det gick ej längre att dölja. Föräldrarne visste allt. En dag skref hans far och tillsade honom komma hem. Han skulle lemna akademien och nöjena på en tid och lefva på landet.

När han kommit hem, hvilade han sig i åtta dagar, under hvilka han nästan låg som i dvala: det var så skönt, så lugnt. Ingen störde honom, ingen frågade om han var färdig snart i det eller det ämnet.

Så började han arbeta på faderns kontor, han skref fakturor och reqvisitioner.

* * *

Vintern kom, balerna började. Han var mycket uppburen af de unga damerna, hvilka han inbillade att han låg hemma och läste på examen. Man fjesade för honom öfver allt.

Men en flicka kunde icke med honom. Hon skrattade icke åt hans qvickheter, hon såg medlidsamt på honom. Ibland var hon oartig mot honom, och när han försökt slingra sig på franska eller engelska, hade hon på deremot flytande franska eller engelska bedt honom icke rådbråka språket.

En ny tid randades för »kandidaten». Han kände sin forna kraft vakna. Åh, hvad han skulle arbeta!

Det var i henne, den motsträfviga flickan han blifvit förälskad. Och hon hade snart gått in på hans förslag, dock på mycket stränga vilkor.

Föräldrarne hade all anledning att vara glada. De hade misströstat, de hade ingen räddning sett för honom. Nu kom denna nya känsla med lif och handlingskraft. Deras gosse var räddad, han skulle komma att uppfylla deras käraste förväntningar.

* * *

— Nu får du icke komma hem förr än du tagit prillan, — sade fästmön vid hans afresa.

— Nej, det kan du vara lugn för, — svarade han.

Och han reste till Upsala igen. Han var så jublande glad. Kom nu frestelser, jag är stark. Jag har något inom mig nu som besegrar er!

Genast vid framkomsten träffade han på sin gamle festbroder. Mötet var så gladt, man hade icke sett hvarandra på ett år. Man vände tillbaka till Stockholm och slutade dagen på Hamburger börs.

Nu läser »kandidaten» på presten. Han tänker gå ut som missionär till Lappland.

Julen.

En känd författare har yttrat: »En vår som går oss förbi utan att medföra något nytt, utan att kasta en hand full blommor i vårt sköte, är som en gammal vän som går förbi utan att helsa.»

På samma sätt med julen. Det finnes väl ingen menniska, hvars religion är baserad på frälsarens födelse, som icke väntar något af julen. Ja, om hon bortresonnerat alla »sentimentala» tankar vid denna högtid, om hon är ensam och öfvergifven — hon känner i alla fall vid jultiden ett slags aning om stundande glädje, som hon ända i sista minuten hoppas skall komma äfven henne till del. Och äfven om hon hvarje år blifvit besviken i denna sin förväntan, säkert är, att vid jultid vaknar hoppet på nytt.

Barndomsintrycken äro, som bekant, de som bibehålla sig längst, de lifligaste. Och denna högtidsstämning, som kommer öfver alla, höga och låga, fattiga och rika, så snart julen nalkas, den beror af reminiscenser.

I vårt land har julen urartat till ett slags glädje- och matfest.

Men idén är ändå vacker. Alla menniskor vilja göra alla menniskor glada och lyckliga. Alla önska se glädjen skimra i nästans ögon, alla vilja hafva något att gifva — och något att emottaga. Från det senare fallet göra endast de s. k. julklappsmartyrerna undantag. De vilja ingenting ha, de vilja endast gifva, tycka mycket om tacksamhetstårar och tillbringa julaftonen i ensamhet och gråta njutningsrika tårar öfver att ingen tänkt på dem, fast de tänkt på alla.

Detta är *deras* julglädje, som för öfrigt icke ger någon annans efter i njutning.

Det fins folk som hylla satsen: »Vivo ut ædam.*) Och julen är en af deras större kulinariska högtider, ty de tycka i allmänhet mycket om fet mat. Man känner sig tillintetgjord om man vid julmiddagen råkar komma tillsammans med en *qvantitativ* gourmand. Man beundrar honom, man skulle tjuta af förtjusning om han åt upp allt hvad som fans, så att man finge gå hungrig från bordet. Denne man förätер sig, sysselsätter efter julen ett helt kompani af läkare och apotekare och qvicknar till framme i Mars, då andra icke ha andra minnen af julen än ett par spräckta handskar eller en illa åtgången bok.

Jag tror icke att det finnes menniskor som under hela julhögtiden gå i ett slags religiös extas.

Det var en gång en liten »snäll» guvernant som jag frågade hvarför hon tyckte om julen. Hon svarade: »Ack, skulle jag icke med hela min själ hänga fast vid denna för oss menniskor så vigtiga högtid.

---

*) Jag lefver för att äta. Förf. anm.

Vet ni, när jag tänker på all den nåd och allt det öfverseende som komma oss menniskor till del, derför att Han, medlaren, föddes och offrade sig, vet ni, när jag tänker på detta och vet, att denne frälsare föddes på den dag som vi fira som juldagen — o, jag betages af en helig förtjusning, om jag så får uttrycka mig. Och jag vet ingenting högtidligare än att den dagen gå till kyrkan. Jag är så lycklig då — ack, det skall ni aldrig förstå. Ser ni, jag blir så lugn och fastän fattig blir jag så rik. Jag skulle vilja jubla högt, ty glädjen i mitt bröst hotar spränga det.»

Nåja, jag medger det: det *kan* finnas menniskor som fira julen på det sätt, som ursprungligen var ämnadt. Men de äro så få, att de icke märkas.

Låtom oss vara fullkomligt ärliga: gå vi icke i julottan för att andra göra det; för att det är ovanligt och högtidligt att gå upp så der tidigt och få glögg eller kaffe; för att få se mycket menniskor och ljus; för att spela andäktiga och, då någon betraktar oss, försöka se rörda ut, så att vi må stiga i hans aktning: »det är bestämdt en utmärkt menniska.»

Julen, mina vänner, är helt enkelt en kulminationspunkt på alla områden. Fråga en handelsman hur han tyckte om julen. Han skall svara er: »Jo tack, vi drogo in rätt mycket!» Fråga en prest, så skall han säga någonting i den här vägen: »Jo, gudskelof, den här gången hade jag det lindrigare, ty jag fick en annan som tog högmessan»; eller »hu, jag är alldeles utmattad».

Ni skall icke få höra ett ord om hur fridfullt det var på julafton eller hur högtidligt man hade i julottan.

Fråga en gammal mamsell hurudan hennes jul varit. Hon säger: »Åhjo, gudskelof, jag har inte svält. På julafton var jag hos ett herrskap på Söder, julmiddag åt jag der också etc.»

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Men de troende?

Troende? Hva' befalls? Äro vi icke kristna allesammans?

Jo, men de *troende*, hvad svara de?

De — — de — jo, de svara så här: »Om ni visste hur älsklig vår käre, käre pastor var i julbönen. Åh, sådana himmelska ord, sådan mild, behaglig stämma! — Och i ottan, ack, när vår älskelige, utmärkte predikant lät första ordet gå öfver sina läppar — hur fyldes icke våra bröst af en innerlig känsla. I högmessan predikade prosten. Hvad en sådan man måtte vara Gud behaglig. Till aftonsången råkade jag försumma mig, men Gud är mild och förlåtande — — adjö, kära vän, vi ha ett bönemöte kl. 7. Jag skall bedja äfven för er!»

Som referent.

Jag minnes så väl hur glad han var en dag när han kom upp till mig. Han hade gått utan plats i flera månader och slitit ondt på alla sätt. Så hade han nu slutligen lyckats komma in i en redaktion, som betalade bra och der medarbetarne voro gemytliga och trefliga.

— Min kära bror, jag är så glad. Det börjar dagas äfven för mig. I förgår fick jag bref från redaktör N., jag gick dit i går och blef erbjuden en plats och, kan du tänka dig det, fick genast hundra kronor i månaden. Men, det är det jag också alltid har sagt, redaktör N. är en präktig karl — liberal — jag menar både hvad kassan och åsigterna beträffar — human, älskvärd — ja, vet du, man må ha sagt om honom hvad som helst, det är en kronkarl i alla fall. Men, ser du, folk dömer personer utan att känna dem det allra minsta. Du skulle bara vara i sällskap med redaktör N. några minuter, så skulle du blifva förtjust i honom.

— Ja, men jag undrar om han inte är mycket despotisk af sig. Jag har hört flera personer säga, att han har kattnatur. Nåja, det är ju inte despotiskt precis, men, ser du, jag menar att han leker med sina medarbetare som katten med råttan. Han invaggar dem i ett slags behaglig säkerhet, trygghet. Men just som han ser att man är som tryggast, då hugger han en. Det vill säga han låter en arbeta så mycket som behöfs för att bli öfveransträngd. Klagar man, så, à la bonheur, adjö! Vill ni inte göra så mycket jag vill, så gå er väg. Vill ni inte underkasta er alla mina nycker så »åk åt h—e».

— Nej, hör du, du öfverdrifver allt betydligt. Du rättar dig efter hvad folk säger, och det är dumt att göra det. Redaktör N. är en präktig karl. Vet du, om du hade varit föremål för så mycken vänlighet och oegennytta från hans sida, som jag varit de åren jag vistats här i staden, så skulle du bedöma honom annorlunda. Det är inte bara det att han nu gifvit mig anställning i sin tidning, det är inte bara det jag talar om. Han har alltid infört mina skizzer och betalar dem bra, och när jag någon gång varit nära att gå under, har han lånat mig penningar och hjelpt mig på skaft igen. Jag håller styft på honom.

— Men jag skall säga dig en sak och det är det, att han i alla fall är despotisk, och af den despotismen får du nog också en dag röna känningar. Han är rik, han vill att *allt* skall böja sig för honom. Försök bara att iakttaga en vis à vis honom konträr sjelfständighet, så skall du få se.

— Min kära bror. Det är visserligen lustigt att ha principer när man är fattig, men mina åsigter tar ingen ifrån mig med maktspråk.

— Nåja, jag vill i det fallet icke motsäga dig. Men håll då på dem i det der bladet, dit du kommit nu.

— Var lugn du!

* * *

Två månader efter detta samtal träffade jag referenten igen.

— Nå, du är fortfarande nöjd med din befattning?

Han svarade ingenting.

— Jaså! Har det kommit moln på den der klara referenthimmelen nu?

Han såg ut som om han ämnat säga någonting. Men så hostade han till ett tag, strök askan af cigarren med lillfingret och föll tillbaka i gungstolen.

— Jaså! Det var visst inte så rart i längden? Nä-nä, jag trodde allt det.

— Jo, jag har haft en ganska angenäm tjenstgöring på sjelfva byrån — öfversättningen etc. — men *utom* byrån — usch! Jag har verkligen plågats när jag måst för tidningens skull vara ohederlig.

— Du med dina principer?

— Ja, herre Gud — hundra kronor i månaden! Betänk, det är mycket för en stackare som icke varit van vid mer än 7 à 8 mål mat i veckan. När jag får äta tre gånger om dagen blir min kropp så frisk, men på samma gång så beroende. Och om själen gör uppror någon gång, så skrider det aldrig till ytterligheter innan kroppen rådfrågats. Nu har matsinnet fått öfverhand. Tror du jag med ens vill lemna de

egyptiska köttgrytorna? Nej du, de ha ännu nyhetens behag.

— På hvad sätt behöfde du vara ohederlig?

— Jo, t. ex. när jag i vidriga fall skickas ut som referent. Häromdagen var det bröllop, ett fint bröllop uppe på Norr. På förmiddagen skickades jag dit för att få namn på tärnor och marskalkar. — Du vet att vår tidning kurtiserar familjerna på det viset. — När jag kom till stället, träffade jag brudens moder. Men hon bad mig vara god icke införa något om vigseln eller tärnor eller marskalkar. Familjen hade alltid left enkelt och tillbakadraget och skydde att dragas fram på en presenterbricka så der.

Jag respekterade naturligtvis hennes önskan, sade att det var tidningens princip att alltid taga reda på de fashionabla brölloppens assistenter, bockade mig och gick. När jag kom upp på byrån, var redaktören den förste jag träffade. Han har alltid uppmärksammat mig och icke varit distrait när vi träffats, hvilket sällan inträffat mer än en gång i veckan. Nu högg han tag i mig och frågade hvarifrån jag kom. Jag sade det, äfvensom resultatet af beskickningen. Men kan du tänka dig, då for han upp och skrek: »Ni måste gå till brudgummen och få marskalknamnen der, vi *måste* ha in det der bröllopet.»

»Men brudens mor», — vågade jag ännu en gång säga, — »bad att ingenting om bröllopet skulle införas, och hennes vilja är väl ändå i ett sådant här fall vår lag . . .»

»Hvad befalls? Nej, hör nu, jag måste misstagit mig på er», skrek redaktören, »ni passar ju icke ett dugg till medarbetare i en notistidning. Ni är ju hänsynsfull!»

»Ja, och det kommer jag alltid att bli.»

»Jaså, jaha — nåja, men nu får ni alla fall galoppera bort till Östermalm till brudgummen. Ni *måste* ha namnen med på både herrar och damer.»

Kan du tänka dig det, jag gick dit, jag tänkte på de der hundra kronorna i månaden. De äro goda att ha, och när man — —

— Nå hvad tycker du om redaktörn *nu?*

— Jo, jag tycker icke om honom längre. Det der vackra ljuset som alltid för mig omgifvit honom, det har försvunnit. Det var en synvilla för resten, det var en rosensky från en laterna magica som bländade mig. — Dock, det är otacksamt att säga så här, han har ju varit vänlig mot mig, mycket vänlig. Men — -- —

* * *

När jag efter några månaders bortovaro kom tillbaka till Stockholm och en dag sneddade »torget», såg jag en ruskig figur komma smygande från Warendorfsgatan, jag kände snart igen hvem det var. Det var min vän Wilhelm, tidningsmannen.

Inte var han någon salongsmöbel sådan han såg ut nu. »Stormen» var luden, rockkragen nedsolkad, byxorna fransade och skorna nedkippade. Han hade blifvit fruktansvärdt mager.

Han rök på mig och bad att få låna några kronor.

Det var en lång förklaring. Jag hade bedömt redaktören rätt, sade han. Han var despot, endast despot. Och hjertlös, alldeles hjertlös. Det han trott vara hjerta, det var beräkning.

»En afton» — sade den stackars Wilhelm — »hade jag vakten på byrån. Klockan half 2 kom redaktören in på lokalen. Han var klädd i frack och kom från en supé på Grand. Och han var lindrigt nykter också. Jag reste mig upp och bockade mig till jorden — coutumen är sådan på den redaktionen.

Han besvarade nådigt min reverens och gick ut i sätteriet, antagligen för att bry sättarne på något sätt. Just som han försvunnit i sätteriet, slöt jag mitt arbete. — Det var en half spalt om nödens inverkan på moralen. Jag kände på mig att jag skrifvit den utmärkt. — Jag tog på mig rock och hatt för att gå. När jag gick ut till sätteriet, mötte jag redaktören. Jag hade brådtom och tänkte icke på att helsa om igen.

När jag hunnit till dörren, hörde jag mitt namn ropas. — Ni *får* icke gå förbi *mig* med hatten på — sade redaktören — —

Men dagen derefter bad jag att få sluta.»

Han blef fri.

För att fördrifva tiden på ångbåten mellan Göteborg och Köpenhamn hade vi kommit öfverens om att berätta hvarandra någonting ur lifvet, något som vi sjelfva upplefvat. I vårt sällskap befann sig bland andra en engelsk läkare, en utmärkt angenäm och hygglig karl på 50 år. Lotten nummer 1 föll på honom. Vi gjorde i ordning groggarne, och han började:

Min hustru och jag bodde i den lilla byn Wormall. Vi voro nyligen gifta och hade hyrt en täck villa med en stor trädgård framför och en liten gård bakom. Villan var precis i vår smak. Min hustru tyckte särdeles mycket om en berså i trädgården, beskuggad af en stor lind. Hon kunde sitta der hela dagen och läsa eller sy eller göra ingenting, under det jag var ute på mina sjukbesök, och hon kunde på långt afstånd skönja mig, då jag på min eldiga springare kom landsvägen framåt.

Men hvar sak har sin skuggsida. Så äfven vår trefliga villa. Alla fångar, som skulle till det två mil aflägsna straffängelset, fördes förbi vår trädgårdsport, och det var verkligen obehagligt att se dessa långa tåg af förbrytare i hvit fångdrägt och med dunkel, obehaglig blick skrida fram, under det deras kedjor rasslade och fångvaktarne då och då röto till och ibland t. o. m. läto batongerna falla ned på någon olycklig som vågade krångla. Mer än en gång hade jag känt mig underligt stämd vid tanken på huru fria och glada min hustru och jag voro och hur bundna dessa andra och skilda från allt, hvad de en gång älskat. Och ehuru detta deras öde hade vållats af dem sjelfva, kunde jag icke annat än beklaga dem.

En dag, just som min häst leddes fram och Sally (min hustru heter så) kom ut på trappan och skulle taga afsked af mig, kom en trupp fångar och tågade förbi. Det var en obehaglig syn, och jag väntade att säga farväl till dess männen skridit förbi. Då kysste jag min hustru. I samma ögonblick vände en af fångarne på hufvudet och stirrade på oss, en sorgsen, trött blick. Väckte vårt afsked minnen hos honom?

Några veckor efter denna händelse var hösten inne med mörka qvällar och det var godt att ha en brasa att sitta vid, ty det var kallt tillika och vått.

Alltnog, vi hade just satt oss till bordet, Sally och jag, då vi plötsligt hörde ett starkt skott och efter det tvänne andra med lika mellanrum.

— Hvad står på, — ropade min lilla hustru och tappade skeden. Hon darrade i hela kroppen.

— Någon fånge har rymt från fästningen, vi

skola snart få höra om det är mer än en, — svarade jag.

Jag hade knappast slutat tala, förrän ett booom! ljöd.

— Det är således en, endast en. Stackars människa. Bättre att han stannat der han var. Han blir snart tagen och då får han det värre än förr.

— Kanske han har en hustru som han längtar efter, — sade Sally.

— Men det är dumt af honom i alla fall, min lilla vän, ty när de taga honom, och det göra de verkligen, så får han stanna inne ännu längre och får icke se sin hustru på några år till.

— Om vi kunde hjelpa honom?

— Hvad tänker du på. Det är stort straff på att hjelpa en fånge att rymma, det försäkrar jag dig. Hur kan min lilla hustru vara så enfaldig!

— Han kanske har en hustru.

Nu hördes starka slag på dörren. Jag öppnade.

— I drottningens namn, tag hit en häst genast, — sade en befallande röst, — en fånge har rymt och jag måste ha tag i honom; i annat fall mister jag min tjenst och min hustru och mina barn få svälta ihjäl. Jag är fångvaktare vid fängelset här borta. För Guds skull skynda.

Jag tyckte mig i mannen igenkänna en af de vaktare som brukade åtfölja transporterna från jernvägen. Jag var icke mycket villig att låna ut min utmärkta häst och jag höll nästan på att säga: Gif den stackarn litet försprång, så kanske han lyckas komma undan, — Jag kan icke låna er min häst, — sade jag.

— Åhå, vänta litet. Det är i drottningens namn,

jag ber er hjelpa mig. Om ni vägrar, så får ni sjelf svara för följderna. Hvarje minut är dyrbar.

Hans ansigtsmuskler arbetade och han var ytterligt upprörd. Hvad skulle jag göra. Jag kände hur Sally kramade min arm och hur hon hviskade i mitt öra: Låna honom den, det är synd om honom.

Jag följde honom till stallet och om en stund sprängde han derifrån i förtviflad fart.

När jag inträdde igen, såg Sally mycket upprörd ut och jag undrade icke derpå.

— Detta är mycket ledsamt, — började hon.

— Ja, älskling, det är det, men hvad skulle väl jag göra? Om jag hade kunnat gifva den stackarn försprång, så skulle jag gjort det. Du såg ju att jag uppehöll mannen så länge jag vågade.

Sally skrattade och såg skälmaktigt på mig. — Fred, — sade hon, — du är allt ganska blind, t. o. m. litet, litet — — — dum. Kände du icke, att jag tryckte din arm.

— Nå, — skrek jag, — smått förtretad, — än se'n då!

— Såg du icke att den, som var här och lånade hästen, just var den som hade rymt.

— Hvad säger du, såg du det och talade icke om det för mig?

— Jag kände igen honom, — sade Sally. — Det var samme man som en gång vände sig om och såg när du tog afsked af mig.

Det dröjde en god stund innan jag förstod allt det här. Mannen hade ju fångvaktardrägt på sig, han hade antagligen dödat fångvaktaren för att komma åt dennes kläder.

— Du har nu satt oss i en treflig dilemma genom din malplacerade godhet, — började jag.

Jag såg hur Sallys ögon tårades. Jag är icke mer än en vanlig dödlig och att se den varelse man mest älskar gråta af smärta vare sig psykisk eller fysisk, det är svårt. Alltnog, jag vet endast det, att om en stund var det *jag* som hade släppt fången lös och sedan gifvit honom min häst. Jag tror nästan att jag hjelpt honom upp på hästen och öppnat grinden för honom.

Och jag satt i mörka tankar öfver mitt öde, mitt straff.

Kl. var ineuot 9 och vi ämnade gå och lägga oss, då någon knackade. Jag kände mig mycket enkel, när jag öppnade och såg — två fångvaktare.

— I drottningens namn, låna oss er häst — sade den ene.

— Den har jag redan lånt ut till en af herrarne — svarade jag.

— Till oss! Omöjligt! — De blickade på hvarandra. Sanningen stod med ens klar för dem.

— Hur såg den der fångvaktaren ut? — frågade de.

Jag beskref honom noga, och båda skreko: — Det var den uslingen som rymt och som tagit Jims kläder. — Och så berättade de för oss hvad vi visste förut. Vi uttryckte vårt deltagande och sade att vi omöjligt kunde hjelpa dem. Och vi voro ganska glada då de gingo sin väg.

* * *

Morgonen derpå uppgick solen strålande klar. Det var en vacker höstdag. Vi hade slutat frukosten

och jag tänkte begifva mig ut på sjukbesök denna gång gående. Vi gingo arm i arm till grinden, Sally och jag. Plötsligt såg jag Sally blekna och stirra utåt vägen. Jag såg dit. Två män kommo bärande en bår emellan sig. Tåget kom närmare. På båren låg mannen som lånat min häst. Hans tinning var genomskjuten.

Olyckans son.

(En f. d. kamrats historia.)

När han tänkte på sin barndom, gick det en rysning genom honom, och fastän lifvet efter skolåren farit allt annat än mildt fram med honom, det hade ändå varit långt ljusare än när han gick i skolan.

Hans far var sergeant af gamla stammen och gick och trampade på Trossnäs om somrarne. Det var en jernhård, kall natur, oemottaglig för nästan alla ädlare känslor. Han uppfostrade sina barn med käppen; isynnerhet var Wilhelm, den som jag här kallat olyckans son, den som mest utsattes för den faderliga vreden.

Wilhelm hade aldrig sett sin mor. Han hade aldrig blifvit smekt som andra barn. Han talade om för mig, att så långt han mindes tillbaka hade han aldrig sett sin far skratta.

En afton sutto den 10-årige Wilhelm och hans ett år yngre syster ute på en dikesren och flätade

videkorgar. Det var på sensommaren och solen stod vid vesterns portar. De små samtalade muntert, skrattade åt hvarandras speglosor öfver styfmodern — nämdemannens Johanna, som sergeanten tagit till sig och gjort till sin hustru. Det var innan man brukade ingå borgerlig vigsel här i Sverige, som detta inträffade. Men sergeanten anlitade hvarken prest eller borgmästare. Nämdemannens Johanna höll icke heller så styft på det formela och var derför ej svår att öfvertala.

— Jag såg hur hon drog pappa i håret i morse, — sade Wilhelm till sin syster. — Du skulle sett så ilsken hon såg ut.

— Ja, men pappa gaf henne allt ett slag häromdagen, — sade den lilla. — Hon skrek så högt, så högt, och så tog hon mig i flätan och drog ut mig i köket och smälde mig. Jag hade ju ingenting gjort henne . . .

Hon tvärtystnade och blef nästan stel af förskräckelse, ty hon märkte att fadern var alldeles inpå dem. Han hade kommit bakifrån, lyfte nu en vidja i höjden och lät den med kraft slingra sig efter ryggen på Wilhelm, som gaf till ett gallskrik och flydde. Systern kom efter.

Wilhelm efterropades och fick en grundlig afbasning.

Men den natten som sedan kom, den mindes Wilhelm så väl. Han hade då med sin af den omilda behandlingen tidigt utvecklade och skärpta instinkt kommit till insigt om att det var orättvisa som tillfogades honom. Han förstod att man icke behandlade honom såsom han förtjenade. Han gjorde ju allt hvad man satte honom till att göra och var

aldrig okynnig som t. ex. smedens pojkar. Och ändå fick han endast hugg och slag.

Barnasinnet blef bittert. Der växte upp ett helt litet berg af förtrytelse. Alla gånger han fått stryk, hvarje gång han fått snäsor i stället för beröm — alla dessa gånger sökte nu gossen erinra sig. Och han grät och lyfte i mörkret handen mot det rum der fadern låg.

* * *

När fadern hållit honom fyra år vid Karlstads läroverk och Wilhelm icke visade sig utmärktare än de andra just, fastän han naturligtvis fick flyttning hvarje år, förklarade fadern att han nu skulle taga honom ur skolan. Han skulle få gå hemma och köra gödsel och forma torf o. d., det kunde han passa till.

Men barnet hade fått smak på lifvet i staden, der alla voro så vänliga mot det. Och en vacker morgon, när höstterminen nalkades, var Wilhelms bädd tom och han sjelf på väg till Karlstad.

Fadern kom in till staden dagen efter, gick upp i skolan och in i Wilhelms klass, rakt fram till honom. Gossen blef rädd och smög sig bakom sidobänken. Fadern efter. Nu blandade sig läraren med i spelet. Wilhelm hade omtalat allt för just denne lärare för att ha ett stöd emot fadern.

Det var icke långt ifrån att sergeanten ville taga magistern i kragen. Men så lugnade han sig, gjorde ett hastigt utfall och lyckades gifva Wilhelm en örfil som kom hela kinden att svullna: — Jag skall lära dig veta hut, ska' du få se. — Så gick han.

Läraren var icke sen att öfver allt, hvar han kom i staden, omtala faderns råa handling. Man ömmade för gossen. Han fick matdagar i familjerna och fick äta i köket och sedan springa ärenden för maten. Böcker och de nödvändigaste skolmateriel, som behöfdes i hvarje ny klass, skänktes honom.

Men han skulle gerna understundom velat gått der hemma och kört gödsel och fått dålig mat och mycket stryk. I staden slog man honom aldrig, men man kallade honom för trasvargen, snuskepelle etc. ty hans habiter voro i allmänhet icke mycket prydliga.

Han nalkades sista klassen. Han fick sjelfmedvetande och litet sjelfständighetsbegär; några fjun började visa sig på hans öfverläpp. Han lade sig till med pincenez och snyggt linne, hade fått stipendium och hade derför penningar.

Han hade beslutat »säga upp slägtskapen» med fadern så snart han eröfrat hvita mössan, sade han till kamraterna.

* * *

Dagen efter studentexamen hyrde han sig en häst och red ut till faderns boställe. Hon var fullt och fast besluten att om fadern nu visade honom vänlighet, bara aldrig så litet, så skulle han bli vänlig tillbaka.

När han svängde in på bivägen, såg han på långt håll sin far komma gående. Nu måtte han fått syn på ryttaren, ty han höll handen öfver ögonen och spejade.

— Nej se herrn, hvad har herrn här att göra, — sade fadern när han kom fram till honom.

* * *

Jag blef så häpen öfver hans emottagande, sade Wilhelm, att jag icke kunde säga ett enda ord på en stund. Slutligen vände jag helt lugnt hästen rakt emot honom. Jag skulle velat rida ned honom — jag hade kommit med min hvita mössa för att glädja denne far, som aldrig beredt mig annat än sorg, denne far som gjort mig så mycket ondt han kunnat. Och han har icke ett ord att säga mig.

Jag kom också att tänka på min mor i detta ögonblick. Och jag betogs af hat mot mannen, hvars skuld det varit att hon gått bort i förtid, ty det hade jag hört berättas.

Alla dessa tankar kommo på mig så hastigt, de satte hjernan i ett slags rus. Jag höjde ridpiskan i min hand och skrek så mycket lungorna förmådde: — Om jag gjorde rätt, så skulle jag straffa er handgripligt, liksom ni gjort med mig så många gånger. Jag vill det dock icke, ni är ju i alla fall mina dagars upphof. Men hädanefter vill jag med er ingenting ha att skaffa. Min mor tog ni ifrån mig genom edra djuriska lidelser och ni ersatte mig henne icke med er frilla Johanna. Ni har alltid slagit mig, alltid gjort mig orätt. Jag skall aldrig förlåta er. Ja, min far, jag förbannar er, ty det är ni som gjort mitt lif bittert och mig sjelf till en så usel son. Farväl för evigt! Och så vände jag om hästen och skyndade derifrån.

* * *

Jag vet icke om Wilhelm skildrat sitt hem och sina förh ållanden der i full enlighet med sanningen. Men jag vet att det fins en sats, som säger, att van-

vördnad mot föräldrar drar förbannelse med sig. Och när jag tänker härpå, finner jag att Nemesis denna gång icke endast hotat.

Ty det gick utför med Wilhelm på så kort tid.

Till akademien hjelpte honom en hans gynnare, patron L. Han åtnjöt dessutom ett mindre stipendium från Karlstads läroverk.

Första terminen i Upsala läste han ohyggligt. Han skulle bli prest.

Och sparsam var han. Han kokte tillsammans korf och gryn och mjöl till middagen och hade en nationskamrat som var inackorderad i maten och betalade 12 öre pr gång för dessa läckerheter.

Men redan andra terminen var arbetet slut. Han hade fått smak på utelifvet, var aldrig hemma, försummade sina affärer och lofvade bli lika dålig som han första terminen lofvat bli bra.

Fjerde och femte terminerna voro de sista. Patron L. hade blifvit varnad. Han skref och sade att han, Wilhelm, nu måste söka upp en annan källa att ösa ur.

Han annonserade om informatorplats och fick verkligen anbud från Westergötland. När han på telegrafisk väg underrättat om att han antog platsen och att man borde sända honom respenningar, gjorde han en sista kraftansträngning att begagna den sjunkna krediten. Han lyckades verkligen få ihop sextio kr. Han hade skylt på resan naturligtvis. Och med de sextio kronorna gick han till Rullan klockan 7 på eftermiddagen, tog in fem bålar à tio kronor och lyckades förderfva de återstående tio kr. på mat, vaktmästaren och cigarrer.

Två dagar derefter kommo respenningar. Det var endast trettio kronor, hvilka gingo samma väg som de sextio.

Slutligen en tidig morgonstund hade några kamrater beslutat uppsöka vännen Wilhelm, kläda på honom och draga honom ned till stationen. Han skulle denna gång icke komma undan. De skulle gerna betala hans resa.

Han kom verkligen på tåget. En kamrat medföljde till hufvudstaden för att se efter så att han kom med södra nattåget.

Men Wilhelm hade de senaste terminerna gifvit många »gästroller» i hufvudstaden och kände något så när till denna, som var den andra kamraten fullkomligt obekant, hvad de lokala förhållandena beträffade. Också hände det, att den hederlige kamraten ett tu tre, stod ensam midt på gatan. Wilhelm hade försvunnit.

Hur han sedan kom ned till Westergötland vet jag icke. Men några månader efter hans afresa från Upsala, fick jag ett bref ifrån honom. Det andades bara glädje. — — — »Här är alldeles förbannadt trefligt. Vi ha höns, kalkoner, drängar, fortepiano och 2 unga stiliga flickor från Stockholm. Jag lefver som i ett paradis. Frun i huset mycket angenäm. Eleverna negligerar jag mycket. Men jag har ju icke kommit hit för deras skull utan för min egen.»

* * *

Jag hade just kommit med södra morgontåget. Vid centralen träffade jag en gammal vän som avancerat till medicine kandidat. Han meddelade mig att

han på förmiddagen obducerat en som vi båda kände. Det var Wilhelm. Han hade gått i hufvudstaden och svält och slitit ondt och så hade han fått blindtarminflammation som på några dagar ändade hans lif.

Men hur kom han hit igen?

Jo, han var t. f. länsman och fraktade hit en fånge. Men så ville han inte resa hem igen.

Men den der konditionen han hade, när lemnade han den?

Han försvann med frun i huset och de reste inåt Norge. Der tröttnade de på hvarandra. Och då sökte Wilhelm plats och fick en sådan hos länsman G., du vet.

Pastor Sander.

Det hade inträdt alldeles nya förhållanden i bruks-patron Brandts hus alltsedan pastor Sander blef inackorderad der. Pastor Sander hade blifvit missiverad till Torp för att öfvertaga själavården under den tid som åtgick för att der få en ny kyrkoherde efter gamla prosten som dött helt nyligen af ålderdomskrämpor. Och som prosten dog som ungkarl, kunde eller ville pastor Sander icke gerna taga in i prestgården, der slägtingarne huserade, utan hade föredragit att få en privat inackordering hos en lekman.

Patron Brandt hade med uppräckta händer svarat ja till pastorns förfrågan. Det skulle, ansåg han, blifva af stort värde att få en så hygglig karl som en prestman i huset. Han skulle ju kunna åstadkomma mycket godt genom sitt goda föredöme. Och så kanske det icke heller vore omöjligt att få honom att läsa litet med barnen, som nu sköttes af en okunnig och slarfvig guvernant.

Det fans tre barn i huset, två flickor och en gosse. De voro bortskämda så mycket de barn bli, hvilka äro föräldrarnes ögonstenar, och de voro så okunniga som de bli hvilka undervisas af okunniga lärare. Den äldsta flickan var sexton år och hette Greta i hvardagslag, annars Gertrud, den andra fjorton och kallades Elin. Gossen var femton år och om möjligt mera bortskämd än flickorna, det vill säga han fick vis à vis dem oftast rätt inför den paternella domstolen.

Patron Brandt hade också en fru. Hon var barnens moder, mer var hon icke för sin man, fast hon, honom ovetande, styrde honom med sitt lillfinger. Ty hon var en intelligent qvinna, lika intelligent som hennes man var inbilsk och i vissa fall inskränkt.

När pastor Sander gjorde sin entré i denna familj, var tillståndet der högst betänkligt. Från och med familjefadern och till kammarjungfrun hade ett slags slapphet trängt in. Brukspatronen satt hela dagarne — det var i januari — och läste teologi, det var hans älsklingsämne, ehuru hans studier aldrig buro några andra frukter än att han försummade sina pligter; fru Brandt satt hela dagarne försänkt i Ingemann — historier var hennes lif. Barnen brydde sig icke mycket om att läsa, guvernanten skötte sin plats som bisak, sin korrespondens som hufvudsak; de musikaliska lektionerna hade upphört, pianot låg uppslaget och odammadt och nothäftena voro strödda rundt omkring.

Så kom pastorn. Det var som om man i den kalla januari öppnat fönstren i patron Brandts boning. Alla vaknade och började röra på sig.

Och det fejades och putsades. Guvernanten och flickorna började arbeta, pojken, Axel, dammade sin fiol och satte på nya strängar, fru Brandt tog på sig en ny klädning och satte sig sedan att läsa Ingemann, och patronen lade fram Johannis evangeliet af Godet för att imponera på nykomlingen.

Han kom. Det var en lång, mörk man om ett par och trettio år och med allvarligt, städadt utseende. Ett nyanlagdt, tätt helskägg smög sig behagligt omkring hans kinder. Ögonen voro mörkblå och djupa, munnen välformad, tänderna vårdade. Han såg ut att vara en allvarlig andans man, och det lät äfven så när han talade.

Hela familjen hade beordrats ned till stationen för att emottaga honom. Men presentationen försiggick först i hemmet.

Det var med en känsla af välbefinnande och trefnad som pastorn steg in i patron Brandts varma, ljusa helgdagsrum, öfver hvilket den matta januarisolen just nu sände sina sista strålar.

Brukspatronen gick upp i vänlighet, frun var också vänligheten sjelf, men en smula reserverad, guvernanten försökte imponera med sina ögon. Och flickorna och Axel stodo alla tre i en klunga som en hop förskrämda får.

— Jaså, herrskapet har piano, det var mycket angenämt. Hvem trakterar det.

— Jo, mina båda flickor, de spela rätt snällt. — Vill ni spela en liten bit för herr pastorn?

Flickorna blefvo glada att komma ur vrån och rusade till pianot, dit unga Axel också retirerade och började syssla med sin fiol, under det hans blickar sökte faderns.

— Ja, min gosse spelar fiol, spelar bra för sin ålder. Kanske du skulle spela en bit i stället, så kan Greta ackompagnera.

Och det musicerades. Och efter musiken kom kaffet in.

* * *

När pastor Sander kom ned till frukosten dagen derpå, mötte han Greta. Eget att han icke i går lagt märke till henne. Det var ju en riktigt vacker flicka. Också blef pastorns god morgon så vänligt som möjligt, nästan en smula beundrande. Och flickan rodnade och gaf honom en af sina vackraste blickar.

Frukostarne i patronens hus åtos icke gemensamt. Bordet stod dukadt till klockan ett. Häraf kom det sig att pastor Sander befann sig ensam vid bordet. Men han fick snart sällskap då patronen kom och började resonnera om de tre vise männen och stjernan. Hur patronens ögon glänste när han fick uttömma allt sitt vetande, anföra de kyrkohistoriska författare, han kände till och på alla sätt försöka klargöra sin något egendomliga religiösa öfvertygelse.

Det kom någon och sökte patronen och han måste gå. Så kom fru Brandt. Pastorn fann snart att det var ett ovanligt godt förstånd hos henne. Hon resonnerade i snart sagdt alla ämnen, i filosofi och astronomi till och med, talade sedan om att hon hyste förkärlek för historia och trodde sig aldrig kunna läsa sig mätt. Så talade hon om sina barn. Det var något som intresserade Gustaf Sander. Men när hon slutat kapitlet om sina barn, då väntade Gustaf Sander förgäfves på att få höra något om religionen.

Men om den sade fru Brandt icke ett ord. Och bara för det blef han henne tacksam. Ty han hade funnit att af den sorten skulle patron Brandt producera alldeles tillräckligt.

På qvällen blef det stor musikalisk underhållning. Först sjöng guvernanten »Bort i fjerran land i söder!» Hennes röst var icke vacker. Så var den mycket svag och oskolad — annars fans det ingenting att anmärka på den.

Så spelade Elin »Le rêve d'une jeune fille». Blygt, osäkert, men anslaget var vackert och lofvade godt för framtiden. Efter lilla flickan kom gossen och spelade fiol. Greta ackompagnerade honom. Det var faderns älsklingsstycke: »Wacht am Rhein».

Pastorn började bli trött. Föräldrarne strålade vid hans beröm, men de tänkte icke på att han kunde bli trött. Trött när deras barn spelade! Omöjligt!

Men så sjöng Greta. Hon sjöng om »Rosen i nordanskog», »Känner du väl det land», ur Mignon, och några andra nätta bitar. Hvad hennes röst var vacker, hvilken täck och vek sordin. Pastorn var en lång stund tyst när sången slutat. Patronen såg på honom: — ja, hennes röst är lite oskolad, men — —

— Jag tycker fröken Greta sjunger mycket bra, — sade pastorn slutligen. — Jag vore mycket tacksam att få höra litet mer.

— Goda herr pastor, hon är endast ett barn ännu, var god och kalla henne för Greta.

Flickan rodnade och vände sig genast mot pianot igen. Och nu sjöng hon ur »Friskytten», och slutade med »Non i ver».

Denna gång applåderade pastorn. Han var alldeles förtjust.

* * *

När han kom upp på sitt rum, pastorn, den aftonen, kände han sig så underligt stämd. Han kunde icke förklara hvarför det 16-åriga barnets sång gjort honom så godt, liksom gjort honom lycklig. Och han såg ännu hennes vackra, blå, svärmiska ögon när hon räckte honom sin hand för att taga god natt.

* * *

Det var några veckor härefter. Pastor Sander satt på sitt rum och skref morgondagens predikan. Den var i det närmaste slut, och han tog just konkordancen från hyllan för att välja psalmerna. Då knackade det på dörren, och vid hans stig in! visade sig Greta i dörren:

— Snälla, goda pastor Sander, vill ni icke komma ned och dricka ett glas punsch. Far och mor ha rest bort till Wendts och det blir ingenting roligt för oss innan pastorn kommer med.

— Lilla, snälla Greta, jag kommer genast. Sitt ned ett ögonblick. — Han drog fram en stol till henne.

Hon hade aldrig förr varit i pastorns rum sedan han han kom dit. Hon satt och såg så förvånad på allting i rummet, på hyllan med de stora böckerna, på skrifbordet med dess arsenal af småsaker. Så fick hon se ett album ligga på ena hörnet af bordet.

— Får jag titta i det här?

Han såg upp från psalmen 356. — Ja, om Greta lofvar att spela en psalmmelodi när vi komma ner. Jag har glömt den och vill gerna veta hur den låter, ty om den är vacker så skall jag välja den psalmen.

— Hvilken är det?

— Den här, 356.

— Åh, den melodien kan jag, den låter så här — och hon började gnola.

— Den var ju vacker, den skall jag ta' . . . Så der ja, nu är jag färdig. Ska' vi gå nu min lilla snälla tös.

När de kommo i trappan, tog han henne om lifvet och rusade blindt ned, under det lilla Greta skrek af rädsla och förtjusning.

* * *

April var inne. De långa vinterqvällarne vid lampan voro borta och qvällspromenaderna hade redan börjat.

Pastorn var alldeles förtjust i familjen. Han mådde der också som en prins. Alla omhuldade honom, alla voro vänliga och ådagalade en hjertlighet som han aldrig funnit förr hos någon annan familj, och han hade varit i många.

Guvernanten hade velat en gång inleda en dispyt i någon »lifsfråga», men han hade svarat henne så torrt, att hon sedan afstått från alla försök. Hvad patronen beträffar hade han, så snart han uttömt allt teologiskt och kyrkohistoriskt han kände till, af sig sjelf slutat med religiösa resonnemanger och dragit sig tillbaka till sitt rum och fortsatt med sina ofruktbara betraktelser. Han höll nu på med Johannis uppenbarelse af någon berömd författare.

När dessa två stötestenar, guvernanten och patronens olärda samtal, försvunnit, hade pastor Sander börjat finna hemlifvet hos Brandts behagligt. Hela januari, februari och mars hade han egnat de qvällar, som icke voro upptagna af hans embete, åt samqvämen med musik och sång och »ordläggning» och stekta äpplen och

ett glas punsch. Han hade funnit sådant behag i dem, att han kände att han alltid skulle komma att sakna dem. Men han hade märkt att när Greta någon afton var litet krank — hon led af bleksot — var det icke hälften så trefligt der nere. Han hade ett slags behof af att se henne, af att höra henne sjunga. Det lugnade hans nerver, som sannerligen sattes på prof, ty pastoratet hade 10,000 själar. Men han visste med sig sjelf, att det icke blott var hennes sång han älskade. Det lilla bleka, vackra barnet hade alldeles bedårat honom.

Men det hade ingen märkt. Guvernanten satte alltid ett glas grönt i hans rum, några myrtenqvistar och pelargoner eller andra små buketter af krukväxterna. De voro nätt bundna, och såg man ned i glaset, märkte man att buketten var bunden med ett rödt sidenband.

Men detta hade någon observerat och det var Greta. Och i tysthet skattade hon en dag blommorna och band en liten, doftande bukett med en blekröd ros i. Den band hon med ett blått band, smög sig på qvällen upp på pastorns rum, lade buketten på hans hufvudgärd och återvände till sällskapet dernere.

Den buketten kysste pastorn när han kom upp på sitt rum och fick se den. Och så lade han den i en stor bibel och pressade den.

Det der var för några månader sedan. Greta var nu hans elev. Hon bereddes till sin första konfirmation.

När han fått veta, att hon skulle konfirmeras, hade han blifvit bestört, förvirrad. Och han skulle gifvit allt i verlden om han sluppit göra det. Men så småningom hade en känsla af oändlig ljufhet smugit sig på honom. Ack, han skulle sjelf få lära henne de gudomliga sanningarne, han skulle gifva henne det, hvartill hon i sitt kommande lifs bittra och mörka stunder skulle kunna

med förtröstan blicka upp, han skulle sjelf få stålsätta henne för verldens frestelser, lära henne undvika dess snaror. Hans känsla för henne! Ack, du lilla barn, du lilla veka barn, gud gifve jag vore så god, så ädel, att mina lärdomar kunde göra dig lycklig, ty du är värd allt godt på jorden.

Greta var sig likadan. Något stillsammare i sitt sätt, blicken litet mer beslöjad, inåtvänd, det var allt.

Så blef Greta sjuk.

* * *

— Jag ville så gerna ha med Greta nu till midsommar — sade patronen en dag i början af juni. — Men kanske har hon kommit så långt efter att du icke kan läsa upp henne. Eller hvad tror du? Kunde hon inte få läsa för dig här hemma litet hvarje dag?

— Jo, kära farbror, gerna. Hon har så godt förstånd, så hon tar med säkerhet i kapp de andra.

Och läsningen tog sin början och bedrefs med ifver.

Men så en dag kom Gustaf Sander att tänka på något som han glömt att tala om för henne. Det var ju hans pligt som religionslärare att göra det. Men han bäfvade för det. Greta som var så vetgirig, som frågade så mycket, hon skulle icke stanna förrän han sagt henne allt hvad han också icke borde säga. Han rodnade när han tänkte på detta. Det stod ju i bibeln, han hade ju omtalat det för de andra flickorna, hvarför skulle icke Greta ha samma rättigheter som dessa. Rättigheter, nej, så kunde han icke kalla det. Hvarje år han skulle behandla detta kapitel med sina qvinliga lärjungar hade han alltid känt sig generad, han tyckte sig

alltid liksom kränka de unga flickorna, han såg hur de rodnade och hur somliga af dem gräto af blygsel. Icke kunde det vara så alldeles rätt att de vid konfirmationen skulle behöfva just detta. Borde icke mödrarne undervisa dem om detta. Eller gjorde icke naturen det sjelf?

Han skulle icke låta henne läsa detta kapitel. Men om hon frågade hvarför han hoppade öfver det. Ah, hon var skarpsynt, hon skulle sedan läsa det sjelf och så komma och begära en förklaring af honom.

Kunde han inte bedja hennes mor läsa detta kapitel med henne?

Nej, det var omöjligt. Hvad skulle fru Brandt då tro om honom?

Hur han vände saken, fann han ingen lösning på den, så vidt han ville följa hvad hans kall ålade honom. Och, med sin sjukliga samvetsgrannhet led han af denna dilemma, led, ty han kände på sig, att han redan beslutat att icke läsa kapitlet med flickan.

Icke behöfde han varna henne? Icke behöfde han säga henne att hon skulle hålla sig obesmittad, att hon skulle akta att icke qvinnans skönaste prydnad toges ifrån henne. Det vore helt enkelt oförskämdt, tyckte han nu. Han skulle såra henne. Och det ville han icke för allt i verlden.

* * *

Dessa ljumma augustiaftnar hade något berusande. Ack, när månen gick upp öfver dessa härliga nejder, dessa stora, mörka mystiska träd, dessa hvitsandade gångar och denna lilla fors, som dref qvarnen! När den lyste

på det stora, svarta qvarnhjulet som låg der tyst och sof och när allt sof på hela gården, när intet lefvande fans att se utom verldarne derofvan, som blinkade så vänligt. Ack, han kunde stå timtals vid forsen der borta och invaggas i ljufva drömmar. Och ständigt var det som om han väntat någon, som om han väntat se en ljuslockig flicka med djupblå ögon och utbredda armar komma honom till mötes.

Hvad blott dessa två månader hade förändrat honom. Han hade blifvit svärmisk, lat, försumlig. Han var bestämdt på väg att bli en dålig själasörjare..

Själasörjare! Det ordet hade aldrig förefallit honom så löjligt som nu. Kunde icke folk få ha sina själar i fred för honom, hvad hade han med dem att göra. Inte kunde han bota dem i alla fall, han, som blifvit så vidskeplig att han snart trodde på hexeri.

Men hade dessa månader förändrat honom, så hade de också förändrat henne. Han hade aldrig trott att en menniska kunde förändra sig så på några veckor.

Nåja, vacker var hon förut, det är visst och sant. Men detta ljufva, anande, trånande i blicken, denna hållning, denna gång — ah, allt hade förändrats. — Men hvarför undvek hon honom? Var hon rädd för honom? Hade han varit ovänlig mot henne? — Och hvarför aldrig mer dessa förtroliga samtal? Och hvarför var hon ständigt borta från hemmet och borta hos Wendts? Hvarför trifdes hon icke så bra hemma som förr?

Skulle hon blifvit kär? I hvem då? I bokhållaren hos Wendts? Det var ju den ende som fans. Nåja, det var en grann karl, en vacker karl. Men inte kunde hon, som var så blyg, gå dit bara för att få se honom. Ah, jag är galen, kanske är det mig hon älskar. Jag vet, ibland när man är kär, undviker man just den

man är kär uti. Kanske är det på samma sätt med henne.

Han kastade en lång blick på månen och gick in.

* * *

När pastorn dagen efter ofvan beskrifna afton kom ned till frukosten, såg han Greta med näsduken för ögonen hastigt försvinna ut i trädgården. Strax efter kom fru Brandt in i rummet. Hennes ögon voro röda, och det syntes mycket väl att hon gråtit.

— Kan jag få tala med Gustaf några ord sedan, — frågade hon.

— Ja, jag skall stå till tjenst.

Och fru Brandt trippade ut igen.

Hans hjerta klappade häftigt. Han kände sig nästan illamående och blef orolig och besynnerlig. Han var säker om att här var Greta med i spelet. Och det var det som gjorde honom ängslig. Han drack litet kaffe och gick sedan in till fru Brandt.

Han hade gissat rätt: det var bokhållaren hos Wendts.

Greta hade fått ett bref från bokhållaren, ett lidelsefullt, ömt bref, som otvetydigt tillkännagaf att de voro mycket för hvarandra redan.

— Det är en sådan farlig karl, har man omtalat för mig, — sade fru Brandt. — Och du måste varna flickan för honom, käre Gustaf. Du har ju varit hennes själasörjare. Rädda henne nu åt oss!

Han var förvirrad, han blef helt blek: — Bästa tant, jag tror mig icke ega någon makt öfver henne, hon skall icke lyssna mer till mina ord än till sina för-

äldrars. Om min goda, förträffliga tant sjelf säger henne några sanningens ord, så är jag förvissad om att hon vänder åter från honom. Rötterna äro väl icke så djupa ännu?

— Jo, Gustaf, djupare än du kan ana. Om du visste så hon försvarat honom, om du sett dessa glödande ögon, om du hört dessa vältaliga ord! Ack, Gustaf, jag vågar icke, jag kan icke säga till henne mer än jag gjort. Försök du!

— Nåja, för tants skull kan jag ju göra ett försök.

— Det var snällt . . . Hon är visst ute i löfsalen och arbetar på sin virkning.

När pastor Sander gick från löfsalen, var han kritthvit i ansigtet.

Greta syntes icke till den dagen. Hon låg på sitt rum och grät.

* * *

Två dagar hade gått. Det var afton vid 10-tiden. Pastorn reste sig från sin arbetsstol för att taga en qvällspromenad — ensam. Han var trött på allting, trött och uttråkad. Han längtade efter en sådan der stilla månskensafton vid qvarnforsen — der störde honom ingen.

Efter en halftimmes promenad stannade han vid forsen och stödde ryggen mot räcket och såg upp mot firmamentet. När han böjde sig tillbaka, såg han något glänsa i skuggan af häcken framför honom. Det var ett par kattögon, hvilkas egare kom fram och strök sig mot honom.

— Misse lilla, misse lilla, ä' du ute så sent. Nu skall du gå hem till de dina och lägga dig. Helsa gräs-

hopporna i höet... Han tystnade, han hade hört steg en bit ifrån. De ljödo närmare. Nu hörde han två röster. Han fick ett spöklikt utseende, han igenkände den ena, det var Gretas... Ah, han visste hvem den andres var!

När han gick tillbaka till sitt rum, hade han ett säreget utseende. Han ställde sig framför spegeln när han kom upp. Han blef rädd för sig sjelf, så olik sig var han. Men han beherskade sig, fastän det kändes i hans strupe som om något velat qväfva honom.

Han snafvade på mattan och föll rakt öfver natt-duksbordet, som föll omkull. Ur den stora bibeln, som alltid låg på bordet vid hans säng, föll en liten vissnad bukett, ombunden med ett blått band.

Fru Saffse.

Det var i den gamla goda tiden, d. v. s. jag kallar den så nu, emedan jag då var barn, och bodde hos pappa och mamma och fick allt hvad till lifvets nödtorft och trefnad hörde för intet. Det var då en dag jag gjorde fru Saffses bekantskap. Hvarför vi kallade henne fru Saffse, det mins jag verkligen icke, det var väl någon pojkqvickhet kan jag tro.

Fru Saffse var en liten lågbent bondhöna, som hade oturen utkläcka 7 ankägg. Eget nog blef hon icke det minsta förvånad öfver afkommans utseende. Moderskärleken förblindade henne, ja, om man lagt dit kräftor i stället för ankungar, tror jag bestämdt att hon skulle ansett kräftorna för välskapade kycklingar.

Fru Saffse var en bra sköterska, hon fredade ankungarne mot hönsgårdens öfriga invånare, och hon höll sig helst uppe på vallen vid köksdörren för att komma åt så många mål som möjligt åt sin talrika skara.

Det var upprörande att iakttaga de andra hönsens uppförande mot fru Saffse. Hon tilläts aldrig komma in i hönsburen, utan fick hålla sig med sina ungar i en

hökorg om nätterna. Om dagarne skydde fru Saffse numera hönsgården och höll sig bland buskarne på gårdsplanen.

Men så växte ankungarne, de växte så man nära nog skulle kunnat höra det. Köksdörren uppvaktades sällan, deras håg stod till dammen der nere vid landsvägen. När de första gången kastade sig i, försökte hönan följa dem. Men hon måste snart vända tillbaka. Hon nöjde sig nu med att stå uppe på strand och skrocka, hvilket dock gick ungarnes öron förbi. De voro ju vid de egyptiska köttgrytorna, kunde få äta sig förderfvade på insekter, mask och grodor, och emellanåt klifva upp i det höga, saftiga gräset och ligga der och gassa sig i solskenet. Ja, de glömde sin mamma helt och hållet. Och i hönsgården anstälde de jagt efter hönsen och gåfvo dem betaldt allt det onda hönsen tillfogat dem i deras ungdom. Och så fort dörren till hönsgården öppnades, voro ankorna ute. De gingo i en lång rad, företrädda af sin mamma, upp till köksdörren och »lade in» några skålpund hafremjöl, som var utrördt med vatten till en deg. Och sedan ned till dammen, der det var betydligt roligare än att gå med hönsmamma deruppe bland buskarne och påta i jorden eller i lyckligaste fall komma öfver en fluga i timmen. Och den flugan fick man ändå snappas om allesammans. Och ibland narrade hon dem och skrattade och flög sin kos.

Fru Saffse hade tröttnat att följa med till dammen. Hon gick mest uppe på vallen vid köksdörren och bara åt för att qväfva de sorgsna tankarne, Jag mins tydligt, att hvar gång jag såg fru Saffse, efter det ungarne blifvit stora, så stod hon och hackade i fatet, — alla gånger utom en.

I hönsgården var vid denna tid ett fasligt oväsen.

Och när någon person nalkades, blef det ändå värre. Men en dag, när jag skulle gå ned till stallet för att säga till Anders att spänna för, så var det alldeles tyst i hönsgården när jag passerade. Jag blef förvånad, öppnade dörren och steg in. I buren, der fru Saffse ej varit på många veckor, der låg hon nu — ensam. Benen voro vända uppåt och det ryckte nervöst i hennes kropp. På vördnadsfullt afstånd stod hönsflocken med tuppen i spetsen. Vet ni, det var eget att iakttaga det sätt hvarpå de uppförde sig. De stodo alldeles stilla. De knappast vände på hufvudena. Och alldeles tysta, icke det minsta kackel. Och om hönor kunna blekna, så voro dessa bleka, och tuppen såg ut som en doktor, hvilken misslyckats.

Det ryckte till på en gång så häftigt i fru Saffses kropp. Så blef hon liggande alldeles stilla. Nu framträdde tuppen med gravitetiska steg, flög upp på en pinne och gol. Och alla hönsen började kackla så starkt, att det var nästan omöjligt att stanna inne.

Jag försökte utforska fru Saffses mördare. Men hönsen sågo alla lika fräcka ut. Jag gick in i buren och tog upp fru Saffse. Hennes fjädrar lågo i mönstergill ordning, intet spår af yttre våld kunde upptäckas.

Och med ungdomens vetgirighet, skar jag upp fru Saffse. Och fastän jag var barn, begrep jag hvad som dödat henne. Lefvern hade växt så, att den atrofierat alla öfriga organ. Hon hade dödat sig sjelf med för mycket mat, stackarn.

Ankungarne, de otacksamma, tycktes icke sakna henne. Men samma dag fru Saffse dött, anställde de en hetsjagt efter hönsen. Och jag erkänner att det gjorde mig godt att se.

Lycka.

Annas far var byskomakare, en rättskaffens hederlig skomakare, som gift sig så snart han kunnat och som uppfostrat sina åtta barn i tukt och Herrans förmaning. Hvarenda söndag gingo hustrun och han till kyrkan, medtagande så många af barnen som möjligt.

Anna var den äldsta och hade derför privilegium att bli något bättre behandlad än de andra barnen. Hon blef det också, oaktadt andra barnet var en gosse.

Ute i byn sade somliga att skomakaren — fader Jonas — var fattig, andra att han var rik. Andra åter gingo en medelväg och sade att han nog på kistbotten hade några slantar, kanske icke så få.

Emellertid, när Anna konfirmerats, dröjde det icke länge förrän friare kommo. Om det nu var för tösens fagra skinn, eller för de slantar hennes pappa troddes ega, det vet jag icke; alltnog, der kommo icke mindre än fyra stycken unga män, driftiga handtverkare, med armarne och det praktiska sinnet som kapital. Och alla fyra gjorde anspråk på att få den fagra Anna till hustru,

gjorde anspråk på att hon skulle älska honom, endast honom och blifva honom evigt trogen, d. v. s. till sin död. Dessa billiga pretentioner hade de, som sagdt, alla.

Anna var visserligen en kärleksfull natur, men som det från barndomen blifvit hos henne inplantadt, att en man icke kunde gifta sig med mer än en qvinna och vice versa, så begrep hon väl att hon icke kunde lyckliggöra mer än en af de fyra.

Hemmet var nog bra och godt att ha, men nog skulle det bli trefligare att få ett eget hem, der hon fick styra om allt, befalla om en hel mängd saker och göra som hon ville. Hvad hon skulle pynta sitt hem. Så rent och fint der skulle bli.

Men allt var ännu chaos för henne. Hon hade icke precis någon aning om hvad det var att gifta sig. Men hennes väninnor hade tutat i hennes öron att det var så rysligt roligt, och när nu fadern och modern enträget uppmanade henne att välja en man bland de fyra som hade aktat henne så högt att de velat välja henne till hustru — ja, då måtte det ju vara lyckligt att bli gift, ty hennes föräldrar ville naturligtvis hennes bästa, hennes lycka.

Kärlek? Hvad var det? Hon hade hört det ordet nämnas både i kyrkan och af väninnorna, de voro kära i den eller den o. s. v. Men sjelf hade hon aldrig erfarit hvad det ville säga att vara kär. Men om det var att vara kär i en person, att hon t. ex. tyckte om Smed-Johannes' vackra, svarta hår och hvita tänder, och om hans ögon och resliga hållning, ja, då var hon kär i Smed-Johannes. Hon hade hört honom berömmas så mycket, och alla flickorna hade sagt att de voro »pin förtjusta» i honom.

När Smed-Johannes friade, fick han ja.

När bröllopet väl var öfver, och de första åtta dagarne gått till ända, var Annas dröm slut. Ack, hon hade tänkt sig äktenskapet helt annorlunda. Hon skulle sitta och sy om förmiddagarne eller läsa i en bok och så skulle dörren öppnas och Johannes komma in. Han skulle gå bort till henne och säga »min lilla snälla hustru», och så skulle de gå till bords, der pigan redan satt fram allt hvad som behöfdes.

Hon hade varit så blind att hon till och med glömt matlagningen. Eller kanhända var det derför att hon fått styra om hela det lilla hushållet hemma under de senaste åren, kanske var det derför hon glömt den, väntat som en befrielse att bli den qvitt.

De hade ingen piga. Och Anna märkte snart att de icke heller behöfde någon, ty då skulle det ingenting blifvit öfrigt för henne att göra. Så kom hon ihåg att hon skulle pynta rummet, riktigt göra det fint, och hon fejade från morgon till qväll. Det var alltid något som behöfde dammas eller skuras. Och var det ingenting att damma eller skura, fans det alltid en gryta på spisen som kräfde vård, en garnhärfva som skulle nystas, eller något annat. Hon var i arbete från tidigt på morgonen, då Johannes gick till smedjan och till sent på qvällen, då Johannes redan lagt sig och hon stod och diskade.

Om någon frågat henne om hon älskade sin man, skulle hon antagligen svarat: »Johannes är en mycket dugtig arbetare och han är mycket snäll mot mig, fastän jag nog icke alltid gör honom till lags».

Kom så första barnet, och modern togs i anspråk. Det blef litet stökigt i hemmet. Ingen städade, ty Johannes påstod att det gerna kunde vara till dess hon kom upp igen. Och så sprang der så mycket folk. Hon

vantrifdes förskräckligt der hon låg och hon skulle gifvit allt i verlden för att ha fått vara den der unga flickan som skulle välja friare, ty då skulle hon skickat dem i väg allesammans.

När hon fick se sitt barn, grät hon. Moderskärleken vaknade med kraft. Hon var bestämdt otacksam, som kunde klaga, när så mycken lycka var henne beskärd . . . Och hon drog det lilla byltet intill sig och kysste det så ömt, så ömt. Hon skulle så gerna velat krama det, men det vågade hon icke.

Och så kom Johannes in till henne. Han skrattade så att de hvita tänderna lyste, och så tog han byltet och höll det högt i tak, så att Anna skrek till. Sedan gick han efter bränvin och bjöd svärmodern på en snaps, hon hade sagt att gossen var så lik honom.

Åtta dagar efter barnsängen var Anna i full verksamhet igen. Men det blef icke alltid så prydligt i hemmet, gossen tog henne så mycket i anspråk, det var icke alltid hvarje sak blef dammad eller ställd på sin rätta plats och det var icke alltid maten var i ordning när Johannes kom från smedjan. Och då blef han mulen. Och så fick hon gråta när han gått.

Och ena dagen gick precis som den andra. Och år kommo och gingo, alla med en ny tillökning i familjen. Och hustrun fick arbeta för tio.

* * *

Sådan var hennes historia. Den saknar visst icke motstycke. Men häromdagen fick jag höra att den raska Anna dött i lunginflammation.

— Herre Gud, — sade hennes syster, — hon gick ju ifrån alla barnen som så väl behöfde henne. Hvad

skall nu den stackars Johannes taga sig till? Den minsta är ju bara två månader.

Men hvad jag tycker att Anna fått det godt som fått sluta! Barnen behöfde henne så väl, hade systern sagt. Jaja, barnen voro icke mindre än nio! De behöfde naturligtvis så väl sin moder, d. v. s. här en person, som klädde, tvättade, snöt dem, samt gaf dem mat och stryk.

Jag träffade Anna för ett år sedan. Jag mötte henne alldeles utanför der hon bodde, men jag hade brådtom och ville icke gå in. Hvad hon såg trött ut. Och slapp och håglös, nästan utpinad. Hade icke hon helsat först, hade jag aldrig kunnat känna igen henne. Hennes ansigte hade blifvit blekt och en smula p[illegible]sigt, och så fullt det var med rynkor! Och hennes vackra tänder. De hade också fallit undan en hel mängd. De två bästa framtänderna, sade hon, hade gått bort strax efter första barnet kommit.

Hon klagade naturligtvis icke för mig. Men då jag skulle skiljas från henne, stack jag till henne en krona, »till äldsta gossen».

Af den glans hon fick i ögat förstod jag så väl att det icke var endast hennes hårda arbete som nedstämde henne; till det hade sällat sig näringsbekymren också!

* * *

Den dygdiga qvinnan, hemmets engel, barnens vårdarinna och uppfostrarinna, mannens stöd, hans matlagerska, hans allt, hans arbetsdjur — hon har fått hvila — hon är *lycklig!*

Ur studentlifvet.

I.

»Sjungom studentens lyckliga dag!»

Så ljöd sången från Stora torget, ty det var en onsdagsafton, men han brydde sig ej derom, han hade hört den så många gånger förr.

Han var på väg till Gästis för att äta sin vanliga pannbiff med tre ägg.

I Upsala hade han nu legat en tid och »pluggat», som han sjelf uttryckte sig. Hvad han menade med den pluggningen, det vete Gud, ty han hade aldrig studerat annat än matsedlar, vinlistor och programblad och så tidningar, förstås.

Det fans intet värdshus i staden, intet kafé, som ej han besökt. När han drog sig ur sin bädd fram på förmiddagen, sömnig och trött efter gårdagens strapatser, ilade hans första tanke till Gästis. Han tänkte på den halstrade sillen och det norska aqvavitet så

att det vattnades i munnen — och så bar det af till Gästis, der han satt till middagsgästerna började komma; då gick han ut och tog motion, gick in i Röda rummet och fick en cigarr och utåt Flusterparken och studerade naturen. Middag åt han sent och efter middagen hamnade han på ett kafé eller värdshus; på Rullan eller Flustret om vårar och höstar, på Taddis, Gästis eller Gillet om vintrarne.

Pengar hade han, ty föräldrarna hade varit rika, och han begrep icke hvarför han inte skulle göra sig glada dagar när han var ung och förmögen och icke hade några i lifvet som gjorde anspråk på honom.

* * *

Så en dag skulle det bli maskeradbal, och han skulle gå dit.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Han hade dansat mest med en liten mörkblå domino, en liten fin, elegant, smärt flicka, hvars ögon blixtrade som diamanter under masken.

Vid demaskeringen fick han lära känna henne — ett intagande, förtrollande väsen med namnet Dina Wrinsky, en treflig stockholmsflicka, enkom i Upsala för att dansa — ty, det är så förtjusande att dansa, allrahelst när man har en bra kavaljer, — sa' hon och »klatschade» till honom ett tag, så att han blef helt underlig till mods.

Vid tiotiden hade han gått ut att äta, men han hade ej kunnat få i sig mer än en pannbiff och två ägg, stackars gosse, så aflägsnade från allt jordiskt voro hans tankar.

De hade skilts åt med öfverenskommelse att träffas på isen nästa dag. De hade sett hvarandra länge in i ögonen, han hade hållit på att bli yr i hufvudet, men så hade Dinas moster kommit och sagt att de skulle gå hem, och Dina hade presenterat honom, och sedan hade de gått.

Han stod och stirrade, när porten slöt sig bakom dem, och sedan gick han ned och tittade på isen och så hem och lade sig.

På eftermiddagen dagen efter — man träffade honom endast mellan kl. 1 till kl. 12 f. m. — infann sig en kamrat och föreslog en färd till Alsike i och för »lakätning».

— Vi ska få förfärligt gaskigt och så få vi nog några flickor med; skall gå upp till fröken N. och fröken D. och bedja deras mammor så innerligt vackert, och så kunna vi ju ta med oss något gammalt förkläde, t. ex fröken Ns faster.

Den unge sjusofvaren gnodde sina ögon en lång stund, famlade efter sin pincenez och såg sin vän onyktert i ögonen:

— Nähäj! — icke ett ord mer.

Och vännen kände honom, han gick, mumlande — Stackars gosse, då lefver han inte länge.

Sjusofvaren — han hette Hjalmar för resten — låg en lång stund och njöt af gårdagens minnen och af det behag och den trefnad som sängvärmen gaf.

Hon hade så tillitsfullt blickat honom in i ögonen, och han hade bländats. Gud en sådan flicka! Och så vacker och mjuk och mild, men glödande och eldig ändå, precis som marasqvino.

Han klef upp och klädde sig och begaf sig sedan

till Gästis och åt — denna gång utan snaps — och gick sedan ned till isen.

Flickan från gårdagen var redan der med sin moster. När hon fick se Hjalmar, skänkte hon honom ett intagande leende, och han sprang fram så hastigt, att han höll på att falla för hennes fötter.

Hela förmiddagen gingo de tillsammans, så der med armarne korsade. Båda voro glada, ja rent af uppsluppna, och vinterkylan jagade fram friska, skära rosor på hennes kinder, mörkröda, stötande i violett, på hans.

Hon skulle nu gå och äta middag och sedan resa hem till Stockholm igen.

Och med all den artighet, hvaraf han var mäktig, och med mjuk rygg och lifliga ögon bad han dem vara hjertligt välkomna på en tarflig middag.

Och så gingo de upp på 21:an, på öfre Gästis, alla tre.

Det blef en charmant middag.

Och när den var slut, gick mostern ut i stora salen att svalka sig, medan hon väntade på kaffet.

Han fick några ögonblick vara tillsammans med henne.

Hans ögon voro lifvade af allt vinet, och hennes glänste.

Och nu bröt det fram. Vid pianot, der hon stod vid hans sida, lät han i toner sina känslor brusa fram. Han inlade hela sin trånande själ i musiken.

Han vände sig om, deras ögon möttes, och långa blickar, långa brännheta blickar talade sitt stumma språk.

Han blef djerf, fattade hennes hand och drog henne i sitt knä. Deras kinder lågo tätt invid hvarandra båda vredo ett litet tag på hufvudet, och deras läppar möttes.

— Kaffet är serveradt, — ljöd uppasserskans stämma.

De gingo in och drucko marasquino och kaffe. Han tände en cigarrett och satte sig att stirra på en fläck.

Hur säll han var, åh, så säll!

Han hade en sådan der behaglig värme i hela kroppen och kände sig belåten med hela verlden, utom med uppasserskan.

Kl. 7,20 gick tåget. De lemnade Gästis, stufvade in sig i en droska och åkte till stationen.

Uppasserskan fick inga dickspenningar.

Han köpte 3 biljetter.

— Följer kandidaten med? — frågade hon. — Så förtjusande trefligt! Moster, kandidaten gör oss sällskap.

— Kandidaten är bra vänlig emot oss, — yttrade mostern, — det skall bli en riktig glädje att få se kandidaten i vårt hem.

— Åh, jag ber tusen gånger.

Mostern somnade på tåget, och de unga tu blefvo lemnade ensamma, ända till dess tåget kom till Carlberg. Då vaknade mostern, och Dina hoppade ur Axels knä och öppnade ett fönster.

Han följde dem till deras port på Drottninggatan, med löfte att helsa på nästa dag. Och så gick han till Mosebacke och såg på varietén.

Men när han kom hem till hotellet, såg han alldeles förstörd ut. Han satte sig ned och lutade hufvudet i handen.

— Hvem i Herrans namn var det han hade mött?

Ty han hade råkat gå Westerlånggatan hem, och han hade mött en släda, och i lyktskenet hade han tyckt sig se mostern och Dina och en ung man.

Länge sedan han lagt sig låg han och vred och skrufvade på sig under känslan af ett oöfvervinnerligt

äckel; men slutligen tog hans natur ut sin rätt och han somnade.

Det var med tvekande steg, men dock med en liten skymt af hopp, som han gick till det angifna numret på Drottninggatan.

Man hade sett besynnerlig ut, då han frågade efter familjen Wrinsky.

Ack, han visste det förut; fröken Dina Wrinsky var en myth, åtminstone bodde hon ej på Drottninggatan.

Med första tåg for han till Upsala igen, uppsökte sina kamrater, bjöd på en elegant middag, gaf uppasserskan dubbla dricks pengar och bad om ursäkt för att han glömt det sist.

Han går icke mer på maskeradbalerna.

II.

Jonas Andersson satt inne i sitt rum och rökte pipa och läste i ett kollegium i teoretisk filosofi. Han var så fördjupad i sitt ämne, att han icke märkte huru dörren öppnades och en stor, lång räkel smög sig in i rummet och slog sig ned på soffan.

— Hå hå, ja, ja!

Då vaknade Jonas åter upp till jemmerdalens verklighet.

— Kors, se Anton, hur mår du?

— Illa!

— Hvad då?

— Feber!

— Jaså, du gamle skämtare, vill du låna pengar?

— Ja, vet du, Jonas, jag är i en förb. knipa och vågar icke ens gå hem, ty der väntar först och främst värdinnan, så en vedhandlande samt en tvätterska och några kamrater — alla på penningar, den 15 har alltid varit en olycksdag för mig.

— Hur mycket behöfver du?

— Åh, så der en 60 kronor!

Och den hedersvärde Jonas, van vid att hjelpa kamrater som icke lurade honom, tog fram 15 kronor ur sin portmonnä, gick sedan till garderoben och tog ut en kostym vinterkläder samt en öfverrock, knäpte upp sin kavaj, tog fram sin klocka och gaf Anton alltsammans.

— Du har alltid varit en hederspojke, vår Herre och jag skola belöna dig! Och Anton försvann i mörkret och styrde sina steg bortåt Svartbäcksgatan till »Farbror», som godhetsfullt lånade honom penningar på sakerna mot en obetydlig återtjenst af 60 procent.

»Farbror» hade en hund, som brukade skälla på kunderna. Men Anton berättade med stolthet för sina kamrater, att »Farbrors» hund aldrig skälde på *honom;* i stället viftade han med svansen hvarenda gång Anton smet öfver gården och in i »Farbrors» mörka förstuga.

Framkommen till stora torget, gick Anton in på »Hörnan», fordom Åkerstens — och beställde en »fyrbåk».

— Låt se, jag har nu 72 kronor; värdinnan skall ha tjugofem, men hon nöjer sig nog med femton så länge; skräddaren får titta på en femma, mer kan han icke få nu; vedkarlen 10, såphästen 10, Norlin femton och August fem; men Norlin är rik, han kan gerna

vänta, och tvätterskan har alltid varit så förb. oförskämd, så hon skall straffas. Anna!

— Ropade kandidaten?

— Hvad är jag skyldig?

På qvällen sutto Jonas och Anton samt några andra friska viljor i Gästis trefliga salong och drucko punsch. Just i qväll skulle den nya förordningen angående värdshusens stängning kl. 10 e. m. för första gången tillämpas. Man skulle bli störd i sina gamla, kära, syndiga ovanor att sitta och punscha till midnatt; man skulle blifva tvungen att gå hem och ligga vaken till bortåt tu eller att drifva på gatorna, till dess den ordinarie timman för sömn randades.

Och punsch reqvirerades in i massa. Man hade nästan feber af oro att icke lyckas få sitt vanliga qvantum på den korta tiden. Och när klockan fattades fem minuter i tio, beställde några glada, nyss utsläpta ungdomar en bål.

På slaget tio släcktes gasen, lemnande alla, som man förgäfves försökt få ut, i det djupaste mörker. Men de glada ungdomarne gjorde upp en liten vakteld med tändstickor, och man kunde i skumrasket endast otydligt se flere armar, som korsades, och höra ropet: »Skål! Skål! Skål!»

Men omsider lyckades Svanfeldt stänga sitt kafé, och ut tågade gossarne med maj i hjertat och pulsen uppe i 100.

På stora torget hade i afton samlats en ovanligt stor mängd studenter. Rullans, Taddis', Gillets, Phœ-

nix' och Gästis' kunder, alla voro de der, och alla kände de inom sig växa en dof förbittring öfver att de blifvit störda och kränkta i sina allvarsammaste och heligaste vanor.

Men förbittringen förblef icke dof. Ett, tu, tre kom någon oförsigtig gynnare att uttala ett ord, vid hvilket hvarje studentöra spetsas, och det ordet var: demonstration.

Ja, man skulle demonstrera, det var ju den naturligaste sak i verlden. Och nu ställde de upp sig i en lång rad med 20 man i hvarje led.

Konstaplarne och polismästarens vikarie stodo invid kandelabern och sågo ordningsälskande och förtviflade ut. Och så, ett tu tre, ljöd det! »Sjung-om studentens lyck-li-ga-dag!» Och fram gingo 8 à 900 man, fullkomligt spärrande vägen och drifvande rättvisans tjenare framför sig öfver Nybron, in på Drottninggatan och uppför Carolinabacken. Ingen slapp igenom, alla skulle med.

Vid Carolina Redivivas trappor gjordes halt. Och en ung, full och glad tenor uppstämde folksången. Några försökte sjunga »i stämmor», men det gick icke. Och unisont ljöd svenska folksången ur tusen strupar, vattnade af Cederlunds och Lindgrens nektar; den klingade skönt i natten, försäkrande Upsala stads invånare, att de kunde sofva lugnt, ty det unga, glada, bildade Sverige vakade öfver dem.

Och truppvis tågade studenterna hem, glada i medvetandet af att hafva gifvit sin ovilja mot den nya förordningen tillkänna och förtjusta öfver att ha kunnat trotsa ordningsregler och förbud.

— Hvad vunno de?

Jo, åtta dagar derefter upphäfdes tillsvidare den grymma förordningen, och man kunde åter få hängifva sig åt den gamla menniskans nöjen. »Tiden var ej mogen för en dylik omskapning», sade Anton dagen derefter, då han med en norsk aquavit i ena handen och en smörgås i den andra helsade vännerna välkomna till sillfrukosten.

Innehåll:

	Sid.
Sjuksköterskan	1.
Kärlek	7.
Elsa	15.
Julens engel	21.
På vestkusten	25.
Pianisten	34.
Jul hemma och jul då man intet hem har	40.
En eldsvåda på prärien	45.
Vesta	49.
Höst	54.
En farmaceut	60.
Småstadslif	66.
Skendöd	74.
Årstiderna	79.
Låtom oss skiljas	83.
Fästmön	89.
Jeunesse rouée	94.
Julen	99.
Som referent	103.
Han blef fri	109.
Olyckans son	115.
Pastor Sander	123.
Fru Saffse	137.
Lycka	140.
Ur studentlifvet	145.

Stockholm, Ulrik Fredriksons Boktryckeri 1890.

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND
15000 400894439